

บทที่ 3

วิเคราะห์ความจำเป็นในการนำกฎหมายที่มี
โทษทางอาญามาใช้คุ้มครอง
ข้อมูลส่วนบุคคลในประเทศไทย

ดังได้กล่าวมาแล้วในเรื่องเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งโดยทั่วไปแล้วจะเป็นข้อมูลที่บุคคลผู้เป็นเจ้าของข้อมูลต้องการปกปิดเป็นความลับ ไม่ต้องการเปิดเผย หรือเผยแพร่ให้แก่สาธารณชน หรือบุคคลภายนอกได้รับทราบ ทั้งนี้เพราะจะทำให้บุคคลผู้เป็นเจ้าของข้อมูลเกิดความอับอาย ขายหน้า หรือ เตือนร้อนรำคาญ เสื่อมเสียชื่อเสียงในประการต่างๆ

แนวความคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองข่าวสาร และข้อมูลที่บุคคลผู้เป็นเจ้าของข้อมูลไม่ต้องการที่จะเปิดเผย โดยปกปิดไว้เป็นความลับนั้น มิใช่ไม่มีเลขที่เดียวในสังคมไทย หากแต่การคุ้มครองดังกล่าวจะเป็นการคุ้มครองข่าวสารและข้อมูลอันเป็นความลับของรัฐเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งสังคมไทย มีแนวความคิดดังกล่าว และมีกฎหมายคุ้มครองมาตั้งแต่สมัยอยุธยาแล้ว ในบทนี้จึงแบ่งรายละเอียดออกได้เป็น 3 ส่วน โดยในส่วนแรกจะกล่าวถึงแนวทางในการคุ้มครองข่าวสารและข้อมูลอันเป็นความลับในประเทศไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เพื่อวิเคราะห์ถึงแนวทางหรือจุดมุ่งหมายในการคุ้มครองข่าวสารและข้อมูลอันเป็นความลับ ในส่วนที่สองจะเป็นการวิเคราะห์ถึงกฎหมายที่มีโทษทางอาญาที่ใช้อยู่ในปัจจุบันว่ามีหลักการอย่างไร ครอบคลุมถึงการคุ้มครองข่าวสารและข้อมูลส่วนบุคคลในส่วนนี้แค่ไหน เพียงไร และในส่วนสุดท้ายจะกล่าวถึงความจำเป็นในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลกับความมั่นคงของชาติว่า มีแนวทางเหมือนกันหรือแตกต่างกันในส่วนไหน อย่างไร ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

แนวทางในการคุ้มครองข้อมูลอันเป็นความลับในประเทศไทย

1. ยุคก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475

ก. สมัยอยุธยา

การตรากฎหมายในสมัยอยุธยา ส่วนมากจะมีลักษณะ เป็นกฎหมายมหาชนมากกว่าแนวความคิดที่จะออกกฎหมายมาเพื่อเป็นเครื่องคุ้มครองป้องกันสิทธิ เสรีภาพ ชื่อเสียง และทรัพย์สินของเอกชน เหมือนในปัจจุบันนั้นยังคงมีไม่มากนัก กฎหมายที่ตราออกมา เพื่อเป็นการคุ้มครองป้องกันข่าวสารและข้อมูลอันเป็นความลับส่วนบุคคลจึงยังไม่มี

อย่างไรก็ตาม ในสมัยอยุธยาเป็นราชธานี ตลอดระยะเวลา 417 ปี มีการทำศึกสงครามกับอริราชศัตรูเกือบตลอดทั้งสมัย ดังนั้นจึงต้องมีการตรากฎหมายขึ้นเพื่อลงโทษบุคคลซึ่งนำเอาความลับซึ่งเป็นกิจการบ้านเมืองไปเปิดเผย หรือแจ้งแก่ข้าศึกศัตรู หรือลงโทษศัตรูหากแอบลอบเข้ามาล้วงความลับในบ้านเมือง ซึ่งในสมัยปัจจุบันเรียกว่า "จารชน" นั้นเอง

ในสมัยนี้มีกฎหมายที่สำคัญที่ให้ความคุ้มครองในเรื่องนี้อยู่ 2 ฉบับ 2 รัชสมัย กล่าวคือ ในรัชสมัยแผ่นดินสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ มีกฎหมาย "ลักษณะขบถศึก" หมายเลข 36 เขียนว่า "ศุภมัสดุศักราช 1373" เป็นมหาดัศักราชตรงกับ พ.ศ. 1997 ความว่า

"ข้าศึกราชศัตรูปลอมตัวเข้ามาในขอบเขตเสมาแล้ว และมันคิดองอาจคิดร้ายเป็นจุลาจลในแผ่นดินท่านก็ดี ชาวต่างประเทศต่างเมืองเข้ามาอยู่ในขอบเขตเสมาแล้ว และมันคิดร้ายต่อแผ่นดินท่านก็ดี ข้าศึกต่างประเทศปลอมเข้าไปในพระราชวัง และไปถึงพลับพลาหน้าพระลานขลานก็ดีแล เข้าไปถึงห้องพระโรงมุขบาทสถานใดก็ดี จับได้พิจารณาเป็นสัจ ให้ลงโทษ 3 สถาน ส่วนผู้รู้เห็นสมรู้นั้น ให้สืบแลเถื่อนเนื้อแล้วฆ่าเสีย ธิบทรัพย์สินผู้ทำจุลาจลในแผ่นดินเข้าพระคลัง"

และในสมัยสมเด็จพระเจ้าปราสาททอง ได้ตรากฎหมายลักษณะอาญา หลวงเพิ่มเติม หมายเลข 34 เขียนว่า "ศุภมัสดุ 1976" แต่ตามตำนานกฎหมายเมืองไทยของ สมเด็จพระนเรศวรมหาราชว่า เป็นปี 1267 ซึ่งบัญญัติห้ามไม่ให้ยกลูกสาวให้ชาวต่างประเทศตรงกับบทที่ 13 กฎหมายลักษณะอาญา ปี 1267 นี้เป็นมหัศจรรย์ตรงกับ พ.ศ. 2191 ความว่า

"ศุภมัสดุ 1976 กุณนัถสูตวณีสก... ยกลูกสาว หลานสาวให้เปนเมียฤๅชาติฤๅชาติเกิดเป็น ชอบแล้วละฝ่ายสมมาทิสฺเสียบ แลมันจเอากิจการบ้านเมืองไปแจ้งแก่นานาประเทศพัง พระองค์ พร้อมไปด้วยมุขมนตรี จึงมีพระราชโองการมา ณ พระบันทูลคำหรัสสั่งแก่ขุนศรีนพรัตนราช ภิษาริบัติ อภัยพิริบรากรมภาหุให้ตราเปนพระราชกฤษฎีกาบัญญัติไว้ ว่าแต่นี้สืบไปเมื่อหน้า

มาตราหนึ่ง ราษฎรข้าแผ่นดินชายหญิงไท มอนมียาบมิกลัวพระราชอาญาพระราชกำหนด กฎหมาย เหน้พิศุคเข้าของเงินทองของมฤๅชาติอื่นมาค้าขายแต่นานาประเทศนอกด่านต่างแดน แลยกลูกสาวยกหลานสาวให้เปนเมียฝรั่งอังกฤษวิลันดาความลาอื่นต่างศาสนา แลให้เข้ารีต ถืออย่างมฤๅชาติอื่นนอกพระศาสนา ท่านว่าผู้นั้นเปนเสี้ยนหนามในแผ่นดิน แลมันเอาใจไปแฝงเพื่อ แก่ประจามิตร มาศึกษัตริหุมุร้าย ท่านให้ลงโทษ ๖ สถาน สถานหนึ่งคือให้พันคอริบเรื่อน ๑ ให้ จำใส่ตรูไว้กว่าจตาย ๑ ให้ริบราชบาตแล้วเอาตัวลงหน้ช้าง ๑ ให้ไหมจตุรคูน ๑ ได้ไหมตรี คูน ๑ ให้ไหมทวิคูน ๑ รวม ๖ อย่างให้คู้เบียงกัน เหตุใดจึงกล่าวดั่งนี้ เหตุว่าพ้อมันดั่งพีชน หว่านลงเหนือแผ่นดินจเปนพีชนผลสืบไป ฝ่ายพ้อมัน ลุกมันจะเอากิจการบ้านเมืองไปแจ้งแก่นานา ประเทศๆ มันรู้แล้ว มันจคิดมาเบียดเบียนพระนครธานีขอบขัณฑเสมา พระพุทธศาสนาจักพลอย เส้าหมองไป"

จากหลักกฎหมายดังกล่าวทั้งสองรัชสมัย จะเห็นได้ว่าเป็นกฎหมายตรา ขึ้นในช่วงเวลาสงคราม โดยมีแนวความคิดไปในทางเดียวกัน เพื่อป้องกันข่าวสารและข้อมูลของ บ้านเมืองรั่วไหลไปสู่ข้าศึกศัตรู ไม่ว่าจะ เป็นทั้งการที่ศัตรูลอบเข้ามาทำจารกรรม หรือมีการนำ ข่าวสารและข้อมูลไปแจ้งแก่ศัตรูก็ตาม โดยระวางโทษสถานหนักเอาไว้ ซึ่งเรื่องนี้ย่อมเป็น เรื่องธรรมดาอยู่แล้วของทุก ๆ ประเทศที่จะต้องระมัดระวังป้องกันบ้านเมืองของตน ยิ่งเมื่อบ้านเมือง ลู่ภาวะสงครามก็ย่อมต้องมีการดูแลป้องกันเป็นพิเศษ

ดังนั้น การนำเอาข่าวสารและข้อมูลอันเป็นความลับของประเทศไปเปิดเผย หรือเผยแพร่แก่บ้านอื่นเมืองอื่นในช่วงระยะเวลาดังกล่าว ย่อมจักต้องได้รับโทษสถานหนัก

จะเห็นได้ว่ากฎหมายในสมัยอยุธยาได้กล่าวถึงหรือมุ่งคุ้มครองในทางใด ๆ เกี่ยวกับสิทธิของบุคคลในด้านข่าวสารและข้อมูลแต่ประการใดเลย ทั้งนี้เพราะในสมัยดังกล่าว ระบอบการปกครองของสังคมไทยยังคงเป็นระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข มีการปกครองในระบบเจ้าขุนมูลนาย มีไพร่และทาสหาได้มีผู้ใดคำนึงถึงสิทธิส่วนบุคคลกันเลยก็ว่าได้

ข. สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ถึง พ.ศ. 2475

ในช่วงสมัยต้นราชวงศ์ตั้งแต่รัชกาลที่ 1 - 3 เรื่อยมา ก็ยังคงเป็นการคุ้มครองความลับอันเป็นของราชการอยู่ แม้ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 4 และที่ 5 จะให้เสรีภาพในด้านต่าง ๆ แก่ประชาชนมากขึ้น อาทิเช่น มีการจัดตั้งและทำหนังสือพิมพ์ เป็นต้น แต่สิทธิและเสรีภาพเกี่ยวกับตัวบุคคลก็ยังหาไม่ จนกระทั่งเรื่อยมาในสมัยรัชกาลที่ 6 ประมาณ ร.ศ. 130-131 ได้เริ่มมีกฎหมายสำหรับคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลขึ้นมาขั้นหนึ่ง ซึ่งจะเห็นได้ว่า กฎหมายในยุคสมัยนี้เริ่มคำนึงถึงสิทธิส่วนบุคคลขึ้นมาบ้างแล้ว และในโอกาสต่อมากฎหมายก็ได้วางหลักคุ้มครองข่าวสารและข้อมูลอันเป็นความลับของบุคคลธรรมดาอีกด้วย

กฎหมายต่าง ๆ ในยุคสมัยนี้ประกอบด้วย

- กฎหมายว่าด้วยลักษณะความผิดโดยเฉพาะ ร.ศ. 130 ภาคที่ 2
มาตรา 14 ว่าด้วยเรื่อง คนสอดแนม โดยมีความว่า "ผู้ใดเป็นราชศัตรู แลมันปลอมตัวล่องเข้าไปใน บ้อม ค่าย เรือรบ หรือ สถานที่ใด ๆ อันเป็นของสำหรับทหารบก ทหารเรือ หรือ

มีทหารบก ทหารเรือของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวตั้งอยู่ไซร์ ท่านว่ามันเป็นผู้ลักลอบสอดแนม ให้เอาตัวมันไปประหารชีวิตเสียหรือมิฉะนั้นให้จำคุกมันไว้จนตลอดชีวิต" ¹

จากมาตราดังกล่าวจะเห็นได้ว่า กฎหมายเน้นลงโทษศัตรูซึ่งปลอมตัวเข้ามาสืบความลับในเรื่องที่เกี่ยวกับกิจการทหาร ซึ่งถือว่าเป็นภัยต่อความมั่นคงของราชอาณาจักรไทย ดังนั้น จึงวางโทษไว้อย่างหนัก

- พระราชบัญญัติวิทยุโทรเลข พ.ศ. 2457 หมวด 4 ว่าด้วยความลับ มาตรา 7 "ห้ามมิให้ผู้ใดผู้หนึ่งซึ่งทำการถามมีความรู้ในการที่ได้กระทำในวิทยุ สถานีแห่งใดๆ นั้นเปิดเผยข้อความในคำที่ส่งไป ถ้าที่ได้รับมาจากสถานีเช่นเดียวกัน ถ้าเป็นข้อความที่มีผู้ได้ยื่นไว้ในสถานีเช่นนี้ เพื่อที่จะส่งต่อไปนั้นให้ผู้อื่นทราบ เว้นเสียแต่ที่จะส่งให้แก่ผู้ซึ่งค้านั้นบอกให้ส่งถึงผู้นั้นเอง ถ้าให้แก่ผู้ที่ได้รับอำนาจเป็นธุระแทนตัวผู้นั้น ถ้าส่งต่อไปยังสถานีที่ควรใช้ส่งคำเพื่อให้ถึงตัว ถ้าบอกความตามคำบังคับของศาลอันมีอำนาจบังคับได้ ดังนี้ จึงจะเปิดเผยบอกส่งคำเช่นนี้ได้" ²

จากหลักเกณฑ์ตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ ออกในรัชกาลที่ 6 เพื่อคุ้มครองข่าวสารและข้อมูลอันเป็นความลับ โดยห้ามมิให้เจ้าหน้าที่พนักงานวิทยุ ซึ่งได้รู้ข่าวสารและข้อมูลในหน้าที่ เปิดเผยข้อความ เพื่อให้ผู้อื่นทราบ เว้นเสียแต่ข้อความจะส่งให้กับผู้ที่รับข้อความนั้น หรือตัวแทน เป็นต้น ผู้ใดกระทำการฝ่าฝืนต้องได้รับโทษตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 279-281

¹ ประกาศพระราชบัญญัติและพระราชกำหนดต่าง ๆ ในรัชกาลที่ 6 พ.ศ. 2454 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์บำรุงนุกุลกิจ), หน้า 457-458.

² ประกาศพระราชบัญญัติและพระราชกำหนดต่าง ๆ ในรัชกาลที่ 6 พ.ศ. 2457 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์บำรุงนุกุลกิจ), หน้า 96.

- ข้อบังคับว่าด้วยมารยาทนายความ พ.ศ. 2458 มาตรา 5

ข้อบังคับดังกล่าวนี้ เป็นการบัญญัติเพื่อขยายความเพิ่มจากพระราชบัญญัตินายความ พ.ศ. 2457 โดยมีข้อความดังต่อไปนี้ "ทนายคนใดประพฤติตนดังกล่าวไว้ต่อไปนี้ถือว่าทนายความคนนั้นประพฤติการอันนอกมารยาทนายความตามลักษณะพระราชบัญญัติคือ... ข้อ 5 เปิดเผยความลับของลูกความที่รู้ในหน้าที่ของทนาย เว้นไว้แต่จะได้รับอนุญาตจากคู่ความนั้น ฎาโดยอำนาจศาล"³

จากกฎหมายมาตรานี้ ซึ่งตราขึ้นใน พ.ศ. 2457 สมัยรัชกาลที่ 6 ตรงกับ ร.ศ. 131 นั้นเป็นการวางหลักเพื่อคุ้มครองความลับของบุคคลและลงโทษผู้ประกอบวิชาชีพทนายความ หากได้นำเอาความลับของลูกความไม่ว่าในเรื่องใด ๆ ที่รู้ในหน้าที่วิชาชีพทนายความไปเปิดเผยต่อบุคคลภายนอกหรือสาธารณชน โดยไม่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลนั้น หรือโดยได้รับอนุญาตจากศาล ซึ่งตามบทบัญญัติดังกล่าวนี้เป็นการเปิดกว้างยอมรับสิทธิเสรีภาพของบุคคลมากกว่าที่ผ่าน ๆ มาในอดีต อย่างไรก็ตามหากแต่บทลงโทษของกฎข้อบังคับนี้หาได้หนักหนาสาหัสแต่ประการใด เพียงแต่ผิดมารยาทนายความเท่านั้น ซึ่งโทษก็อาจจะเป็นการภาคทัณฑ์หรือถอนใบอนุญาตการประกอบวิชาชีพเท่านั้น

จึงเห็นได้ว่าแม้จะมีการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลของบุคคลในอันที่จะไม่ให้มีการเปิดเผยเรื่องราวใด ๆ โดยที่ผู้เป็นเจ้าของข้อมูลไม่ยินยอมนั้น ก็เป็นการคุ้มครองที่ค่อนข้างแคบ กล่าวคือ เป็นการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลเฉพาะสำหรับบุคคลที่เป็นลูกความของทนายความผู้ประกอบวิชาชีพเท่านั้น และอีกประการที่สำคัญคือ บทกำหนดโทษผู้ฝ่าฝืน ซึ่งไม่รุนแรงแต่ประการใด

³ ประกาศพระราชบัญญัติและพระราชกำหนดต่าง ๆ ในรัชกาลที่ 6 พ.ศ. 2458

(กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์บำรุงนุกุลกิจ) หน้า 337.

- พระราชบัญญัติจัดการตรวจข้าวทหารก่อนโฆษณา พ.ศ. 2461

มาตรา 2 วางหลักไว้ดังนี้ คือ "ข้าวซึ่งให้ยื่นแก่กรมเสนาธิการทหารบกเพื่อให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารได้ตรวจตราและอนุญาตก่อนเอาออกโฆษณานั้น มีลักษณะประเภทดังต่อไปนี้ คือ

- 1) ข้าวเนื่องด้วยกำลังทหารซึ่งได้ส่งไปแล้ว หรือยังจะส่งออกไปในงานราชสงครามนอกพระราชอาณาจักร ไม่เลือกว่าเป็นข้าวที่กล่าวเกี่ยวเนื่องถึงกองทหารทั้งมวญ หรือแต่ส่วนใดส่วนหนึ่ง หรือเนื่องด้วยบุคคลซึ่งประจำในกองทหารนั้น
- 2) ข้าวเนื่องด้วยการยก การย้ายกองทหารจากแห่งใดไปแห่งหนึ่ง หรือการจัดวางกองทหารภูมิประเทศตำบลใด ตำบลหนึ่ง ไม่เลือกว่าภายในหรือภายนอกพระราชอาณาเขต
- 3) ข้าวเนื่องด้วยการย้ายเคลื่อนโคลคลาแห่งเรือรบ และเรือลำเลียงทหาร และเสบียงเครื่องสรรพวุธยุทโธปกรณ์
- 4) ข้าวเนื่องด้วยการเตรียมพร้อมสรรพแห่งทหารบกหรือทหารเรือสำหรับงานราชสงคราม"⁴

จากข้อบัญญัติของกฎหมายฉบับนี้เป็นการคุ้มครองความลับในวงการทหาร โดยห้ามมิให้มีการพิมพ์ข่าวของทางทหารออกเผยแพร่ หากจะกระทำจะต้องผ่านการตรวจสอบก่อนโดยยื่นผ่านทางกรมเสนาธิการทหารบก ทั้งนี้เพื่อความปลอดภัยและความมั่นคงของชาติ ผู้ใดกระทำฝ่าฝืนต้องระวางโทษให้จำคุกไม่เกินกว่า 1 ปี ปรับไม่เกินกว่า 1,000 บาท

⁴ ประกาศพระราชบัญญัติ และพระราชกำหนดต่าง ๆ รัชกาลที่ 6 พ.ศ. 2461 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์บำรุงนุกุลกิจ), หน้า 4-6.

- กฎหมายลักษณะอาญา ภาค 2 ตอน 1-2 พ.ศ. 2470 ใน

กฎหมายฉบับนี้ได้วางหลักคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลไว้ในส่วนที่ 1 หมวดที่ 3 มาตรา 106-107 ส่วนที่ 2 หมวดที่ 2 มาตรา 144 และส่วนที่ 8 หมวดที่ 2 มาตรา 279-280 โดยในมาตรา 106 และ 107 เป็นการวางมาตรการป้องกันการสืบความลับของรัฐและการนำเอาความลับของรัฐไปเผยแพร่บอกแก่ผู้อื่น กล่าวคือ

มาตรา 106 "ข้อราชการ แลหนังสือ หรือแบบแผนอย่างใดใด อันปกปิดเป็นความลับ สำหรับป้องกันมิให้เกิดอันตรายแก่พระราชอาณาจักรนั้น ถ้าผู้ใดใช้อุบายสืบสวนเพื่อรู้เห็นข้อราชการหนังสือหรือแบบแผนนั้นๆ อันตนมิได้มีตำแหน่งหน้าที่ ควรรู้เห็นโดยชอบด้วยกฎหมายใช้ ท่านว่ามีความผิด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินกว่าห้าปี และให้ปรับไม่เกินกว่าพันบาท ด้วยอีกโสดหนึ่ง

แลโทษที่ว่ามาในมาตรานี้ มีตลอดถึงผู้ลอกคัดเขียนแบบอย่าง ป้อม, ค่าย, เรือรบ, หรือสถานที่ทำไว้สำหรับยุทธนาการอย่างใดใด หรือล่องเข้าไปในสถานที่เช่นนั้น อันต้องห้ามมิให้ผู้อื่นนอกจากเจ้าหน้าที่เข้าไปนั้นด้วย"

มาตรา 107 "ผู้ใดมิได้มีอำนาจที่จะทำได้โดยชอบด้วยกฎหมาย แลมันเอาข้อราชการ หรือหนังสือ หรือแบบแผนอย่างใดใด อันปกปิดเป็นความลับ สำหรับป้องกันอันตรายแก่พระราชอาณาจักรนั้น ไปแจ้งแก่รัฐบาลประเทศอื่นก็ดี หรือแก่ผู้หนึ่งผู้ใดก็ดี ท่านว่ามีความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ปีหนึ่งขึ้นไปจนถึงเจ็ดปี แลให้ปรับตั้งแต่สองร้อยบาทขึ้นไปจนถึงสองพันบาทด้วยอีกโสดหนึ่ง⁵

⁵ อำนวยการพิมพ์ พระอินทปรีชา, คำอธิบายกฎหมายลักษณะอาญา ภาค 2 ตอน 1, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร, 2469), หน้า 563-567.

ถ้าแล้มนผู้แจ้งข้อราชการ หรือหนังสือ หรือแบบแผนที่ว่ามาใน มาตรา 106 นั้น เป็นเจ้าพนักงานในการนั้นเอง ท่านให้จำคุกมันตั้งแต่ห้าปีขึ้นไปจนถึงสิบห้าปี แลให้ปรับตั้งแต่ห้าร้อยบาทขึ้นไปจนถึงห้าพันบาทด้วยอีกโสดหนึ่ง"

จะเห็นได้ว่าข้อกำหนดในสองมาตราดังกล่าวนี้ มาตรา 106 เป็นบทห้ามมิให้ผู้อื่นนอกจากเจ้าหน้าที่ล่วงรู้ความลับสำหรับประเทศ ถ้าสืบล่วงรู้ไปแล้วจึงเสียไม่บอกกล่าวแก่ผู้ใด ก็เป็นความผิดแต่เพียงมาตรา 106 เท่านั้น ถ้ารู้แล้วอดนิ่งไม่ได้ไปแจ้งแก่ผู้หนึ่งผู้ใดต่อไปอีก จะต้องมีโทษตามมาตรา 107 นี้อีกกระทงหนึ่งต่างหากจากมาตรา 106 ถ้าในชั้นแรกได้รู้มาโดยมิได้เป็นความผิด จะบังเกิดเป็นความผิดต่อเมื่อได้ล่วงละเมิดเปิดเผยความลับนั้นแก่ผู้อื่น โดยตนไม่มีอำนาจที่จะทำได้โดยชอบด้วยกฎหมาย

ส่วนความในวรรคสองนั้น เป็นข้อกำหนดโทษทางอาญาที่จะลงแก่เจ้าพนักงาน ซึ่งมีหน้าที่ในการนั้น โดยจำเป็นต้องลงโทษให้หนักกว่าบุคคลอื่น ทั้งนี้เพราะเป็นผู้ที่กระทำผิดเช่นผู้อื่นประการหนึ่ง และยังประพฤติดต่อกิจอันเป็นหน้าที่ ซึ่งได้รับความไว้นั้น เชื่อใจอีกประการหนึ่ง

มาตรา 144 "ผู้ใดเป็นเจ้าพนักงานมีตำแหน่งหน้าที่อันสามารถจะล่วงรู้ความลับอย่างใดใดในราชการแผ่นดิน ถ้ามันมิได้มีอำนาจที่จะเปิดเผยความลับนั้นได้โดยชอบด้วยกฎหมาย แลมันเอาความลับนั้นไปแพร่พราย ให้ผิดแก่หน้าที่ของมันใช้ ท่านว่ามันมีความผิดต้องรวางโทษ จำคุกไม่เกินกว่าปีหนึ่ง แลให้ปรับไม่เกินกว่าพันบาท ด้วยอีกโสดหนึ่ง" ⁶

จากมาตรานี้ จะเห็นได้ว่ากฎหมายกำหนดโทษอาญาสำหรับบุคคลที่เป็นเจ้าพนักงานผู้ซึ่งมีหน้าที่ล่วงรู้ความลับในราชการแผ่นดิน แล้นำเอาความลับที่ได้รู้มานั้นไปแพร่พรายโดยไม่มีอำนาจ โดยการแพร่พรายความลับนั้นก็คือ การเปิดเผยความลับแก่บุคคลอื่น จะแจ้งแก่ผู้ใดเฉพาะตนแม้แต่คนเดียวก็เป็นความผิดได้ ไม่จำเป็นจะต้องแจ้งแก่คนหมู่มาก ทั้งนี้เพราะกฎหมายกำหนดไว้ให้รู้ได้เฉพาะพนักงานผู้เป็นเจ้าหน้าที่ ไม่ต้องการให้ผู้อื่นรู้

⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 733.

เจตนาที่จะเป็นความผิดตามมาตรา 111 นี้ ไม่ถึงกับจะต้องตั้งใจให้เกิด การเสียหายร้ายแรง เพียงแต่รู้อยู่แล้วว่า ห้ามมิให้เปิดเผย ยังฝ่าฝืนกระทำไป ก็ถือเป็น ความผิดแล้ว ถ้าเข้าใจโดยสุจริตว่าไม่ใช่ความลับซึ่งจะต้องปกปิด ก็หาไม่มีความผิดไม่

มีปัญหาตามมาว่า หากผู้เปิดเผยความลับเป็นเจ้าพนักงานที่ไม่มี หน้าที่ล่วงรู้ข้อราชการ หากแต่ได้ยินข่าวหรือทราบมาจากผู้อื่นแล้วนำไปเผยแพร่ต่อไป จะเป็น ความผิดตามมาตรา 111 หรือไม่นั้น ผู้เขียนเห็นว่าเจตนารมณ์ของกฎหมายมาตรา 111 วางหลักไว้ เฉพาะเจ้าพนักงานผู้ซึ่งรู้หน้าที่ราชการและได้รับความไว้วางใจให้ทำหน้าที่แล้วเท่านั้น จึงจะ ต้องรับผิด เพราะฉะนั้นถ้าผู้ใดนั้นแม้เป็นเจ้าพนักงาน แต่มิได้รู้จากหน้าที่ราชการ การกระทำ นั้นจึงหาเป็นความผิดไม่

แต่อย่างไรก็ตามหากความลับอย่างใดใดในราชการแผ่นดินตาม มาตรา 144 นี้ เป็นความลับสำหรับป้องกันอันตรายแก่พระราชอาณาจักร แม้ตนจะมีได้เป็น เจ้าพนักงานหรือเป็นเจ้าพนักงานแต่มิได้รู้จากตำแหน่งหน้าที่ราชการ ถ้าไปแจ้งหรือเผยแพร่ แก่ผู้หนึ่งผู้ใดโดยไม่มีอำนาจ ก็จะต้องรับโทษตามมาตรา 107 วรรค 1 ด้วยถือว่าเป็นการ ละเมิดหน้าที่ที่ตนจะต้องมีความซื่อสัตย์ต่อแผ่นดิน

จากบทบัญญัติสองมาตรานี้คือ มาตรา 107 และมาตรา 144 นี้ จะมีลักษณะที่ผิดแผกแตกต่างกัน เพราะในมาตรา 107 เป็นการเปิดเผยความลับที่ปกปิดสำหรับ ป้องกันอันตรายอันจะเกิดแก่ราชอาณาจักร จึงมีโทษมาก แต่สำหรับในมาตรา 144 นั้น หมายถึง ความลับอย่างใด ๆ ในราชการแผ่นดิน ซึ่งเป็นการบัญญัติไว้กว้างมาก จึงเป็นที่เห็นได้ชัด ว่ามาตรา 144 นี้ ประสงค์จะให้ลงโทษแก่ผู้เปิดเผยความลับอันไม่ถึงขนาดที่จะเป็นความลับ ชนิดที่ปกปิด จึงมีบทลงโทษที่ไม่รุนแรงนัก

มาตรา 279 "ผู้ใดมิได้มีอำนาจจะทำได้โดยชอบด้วยกฎหมาย แลมันบังอาจเปิดเผยหรือเอาหนังสือหรือโทรเลขของผู้อื่นไปโดยเจตนา เพื่อจะล่วงรู้เนื้อความ กิติ หรือจะเอาเนื้อความในหนังสือ หรือโทรเลขนั้น ๆ ออกเปิดเผยกิติ ถ้าแลการที่มันกระทำ

นั้นสามารถอาจจะให้เกิดความเสียหายขึ้นแก่ผู้ใดได้ใช้ ท่านว่ามันมีความผิดต้องรวางโทษานุโทษเป็นสามฐาน คือ ฐานหนึ่งให้จำคุกไม่เกินกว่าสามเดือน ฐานหนึ่งให้ปรับไม่เกินกว่าห้าร้อยบาท ฐานหนึ่งให้ลงโทษทั้งจำทั้งปรับ เช่นว่ามาแล้วด้วยกัน" ⁷

การเปิดเผยความลับสำหรับมาตรานี้ มิใช่หมายความว่า เป็นการเผยแพร่ความลับอย่างใดๆ ต่อผู้อื่นแล้วเป็นผิดหมด หากแต่เพียงว่าความลับนั้นต้องมีลักษณะเป็นหนังสือ หรือโทรเลขของผู้อื่น ถือว่าเป็นความผิดในการละเมิดต่อสิทธิของผู้อื่น มิใช่ความลับทั่วไป

อย่างไรก็ตาม สิ่งของซึ่งเป็นเครื่องแสดงความลับสำหรับผู้ที่ได้บรรจุหีบห่อผนึกไว้ เช่น รูปภาพที่เป็นความลับของเขา เป็นต้น ไม่ถือว่าเป็นความลับตามมาตรา 280 เพราะสิ่งที่ถูกกระทำมิใช่หนังสือหรือโทรเลข

มาตรา 280 "ผู้ใดได้ล่วงรู้ความลับสำหรับตัวของผู้อื่น เพราะมันเป็นเจ้าพนักงาน จึงรู้ได้โดยตำแหน่งหน้าที่ของมันก็ดีหรือเพราะมันเป็นผู้ประกอบการให้แก่เขาโดยทางศิลปะศาสตร์จึงรู้ความลับนั้นได้ก็ดี ถ้าแลมันมิได้มีอำนาจจะทำได้โดยชอบด้วยกฎหมายแลมันบังอาจเอาความลับสำหรับตัวของเขาไปเปิดเผย โดยลักษณะอันสามารถ อาจจะทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใดได้ใช้ ท่านว่ามันมีความผิดต้องรวางโทษานุโทษเป็นสามฐาน คือ ฐานหนึ่งให้จำคุกไม่เกินกว่าหกเดือน ฐานหนึ่งให้ปรับไม่เกินกว่าพันบาท ฐานหนึ่งให้ลงโทษทั้งจำทั้งปรับ เช่นว่ามาแล้วด้วยกัน" ⁸

⁷ อรรถาธิบายโทษ พระอินทปรีชา, คำอธิบายกฎหมายลักษณะอาญา ภาค 2 ตอน 2, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร, 2470), หน้า 1329.

⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 1334.

มาตรานี้ เป็นบทบัญญัติของกฎหมายเพื่อคุ้มครองความลับส่วนบุคคล เช่นเดียวกับในพระราชบัญญัตินายความ พ.ศ. 2457 โดยในชั้นแรกของความผิดมาตรานี้ต้องวินิจฉัยให้ได้ความชัดเจนในชั้นแรกก่อนว่า ผู้ซึ่งถูกกล่าวหาเป็นผู้มีตำแหน่งหน้าที่อย่างใดหรือไม่ เช่นว่าเป็นเจ้าพนักงานหรือเป็นผู้ประกอบการในด้านศิลปศาสตร์หรือไม่ เมื่อได้ความว่าบุคคลผู้นั้นมีตำแหน่งหน้าที่เช่นนั้นแล้วต้องพิจารณาต่อไปว่าผู้นั้นได้ล่วงรู้ความลับในตำแหน่งหน้าที่หรือไม่ ถ้ารู้มาโดยเหตุอื่นอันมิใช่หน้าที่ของตนก็ไม่เป็นความผิด เพราะไม่เป็นการทำลายหน้าที่แห่งความไว้วางใจของตนให้เสื่อมเสีย ทั้งนี้เพราะการเปิดเผยความลับของผู้อื่นตามมาตรานี้ ซึ่งจะต้องได้รับการลงโทษทางอาญานั้น จะต้องเป็นการกระทำที่ทำลายความไว้วางใจในตำแหน่งหน้าที่ของตน เป็นผลให้บังเกิดความเสียหายแก่สาธารณชนทั่วไป ด้วยเป็นการเสื่อมเสียในการสมาคม โดยที่ผู้กระทำความผิดไม่รักษาความลับอันเป็นความรู้ที่ตนได้มาจากตำแหน่งหน้าที่ กระทำให้เข็ดขยาดแก่คนทั้งหลายในการคบหาหรือกระทำกิจการต่อกัน นับเป็นการเสียจรรยาอย่างร้ายแรง กฎหมายจึงบัญญัติห้าม และกำหนดโทษไว้

เจตนาที่เป็นองค์ประกอบสำคัญของมาตรานี้ คือ การเปิดเผยโดยไม่มีอำนาจ ถ้าเป็นผู้ซึ่งได้รับอำนาจที่จะเปิดเผยความลับนั้นแล้วก็ไม่ใช่ความผิด จะเห็นว่า ในบทบัญญัติที่ผ่านมาของมาตรานี้ จะเป็นการเปิดเผยความลับที่ได้รู้ในตำแหน่งหน้าที่ เช่น หมอความเปิดเผยความลับของลูกความ แพทย์เปิดเผยความลับของคนป่วยที่ตนรักษา เป็นต้น ถ้าเป็นการเปิดเผยความลับของผู้อื่นตามธรรมดา จะไม่ผิดอาญามาตรานี้

2. ยุคหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475

นับจากมีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 เป็นต้นมา ประเทศไทยเริ่มมีรัฐธรรมนูญใช้เป็นครั้งแรก โดยเปลี่ยนระบอบการปกครองจากรบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นองค์ประมุข และเริ่มมีการให้สิทธิเสรีภาพแก่ประชาชนพลเมืองมากขึ้น

นอกจากการให้ความคุ้มครองข่าวสารและข้อมูลอันเป็นความลับของทางราชการ ซึ่งมีมาแต่ดั้งเดิมดังได้กล่าวมาแล้วนั้น และยังคงมีการให้ความคุ้มครองอยู่ในปัจจุบัน

กฎหมายยังได้เพิ่มความคุ้มครองข่าวสารและข้อมูลอันเป็นความลับส่วนบุคคลอีกด้วย ทั้งนี้เนื่องจากพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ได้ก้าวไกลออกไป มีการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการพัฒนาประเทศ กอปรกับการยอมรับและให้ความคุ้มครองสิทธิมนุษยชนมากขึ้นในเกือบทุกประเทศในโลก ดังจะเห็นได้จากกฎหมายฉบับต่าง ๆ ที่ได้ตราขึ้นในสมัยนี้ กล่าวคือ

- พระราชบัญญัติสมุด ข่าวสาร และหนังสือพิมพ์ แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.

2475⁹ ในสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว มาตรา 4 ระบุคุ้มครองเอกสาร หรือกิจการอันเป็นความลับของรัฐ กล่าวคือ "เอกสารลับของรัฐบาลหรือของสภาในราชการซึ่งตั้งขึ้นโดยกฎหมาย หรือกิจการลับของที่ประชุมในราชการซึ่งสาธารณชนเข้าไปไม่ได้ ท่านห้ามมิให้เอามาลงโฆษณาในหนังสือพิมพ์ก่อนได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่" และมาตรา 5 "เสนาบดีกระทรวงกลาโหมหรือเสนาบดีกระทรวงการต่างประเทศ มีอำนาจที่จะออกคำสั่งห้ามโฆษณาในหนังสือพิมพ์ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับทหารบก ทหารเรือ หรือเกี่ยวกับการเมืองระหว่างสยามกับต่างประเทศแล้วแต่กรณี" ซึ่งพระราชบัญญัติสมุด ข่าวสาร และหนังสือพิมพ์นี้ ได้ปรับเปลี่ยนวิวัฒนาการมาเป็นพระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ. 2484 แทน

กฎหมายฉบับนี้เริ่มนำเอาวิธีการตรวจข่าวก่อนโฆษณามาใช้เป็นครั้งแรก สาระสำคัญในเรื่องการตรวจข่าวก็คือ ห้ามมิให้ลงโฆษณาก่อนได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ในเรื่องของเอกสารลับของรัฐบาล หรือของสภา ในราชการซึ่งตั้งขึ้นโดยกฎหมาย หรือกิจการลับของที่ประชุมในราชการซึ่งสาธารณชนเข้าไปไม่ได้ นอกจากนั้นยังมีอำนาจออกคำสั่งห้ามโฆษณาในหนังสือพิมพ์ในเรื่องเกี่ยวกับทหารบก หรือเกี่ยวกับการเมืองระหว่างประเทศจะเห็นได้ว่า กฎหมายฉบับนี้ถึงเป็นกฎหมายฉบับแรกที่คุ้มครองเรื่องข่าวสารและข้อมูลอันเป็นความลับของทางราชการ ซึ่งแต่เดิมแม้จะมีพระราชบัญญัติว่าด้วยสมุด เอกสาร และหนังสือพิมพ์ พ.ศ. 2465 และ พ.ศ. 2470 มาแล้วก็ตาม แต่ทั้งสองฉบับนี้ยังมิได้คุ้มครองในเรื่องดังกล่าวแต่ประการใด

⁹ ประกาศพระราชบัญญัติและพระราชกำหนดต่าง ๆ รัชกาลที่ 7 พ.ศ. 2475

- พระราชบัญญัติโทรเลขและโทรศัพท์ พ.ศ.2477¹⁰ ได้วางหลักไว้ในมาตรา 24 และ 25 เกี่ยวกับผู้ที่ละเมิดเข้าไปล่วงรู้ หรือนำเอาข่าวสารข้อมูลของบุคคลอื่นไปแพร่พราย หรือเปิดเผย กล่าวคือ

มาตรา 24 "ผู้ใดใช้ข้อมูลอย่างใด ๆ โดยมีขอบด้วยกฎหมาย เพื่อล่วงรู้หรือติดต่อกันซึ่งเนื้อความในข่าวสาร โทรเลข โทรศัพท์ใดๆ ท่านว่าผู้นั้นมีความผิด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ"

มาตรา 25 "ผู้ใดเอาความหมายของอำคันติสัญญา หรือข่าวสาร โทรเลข โทรศัพท์ทั้งหมด หรือบางส่วนไปแพร่พรายแก่บุคคลใด ๆ ผู้ไม่มีสิทธิจะรู้ ท่านว่าผู้นั้นมีความผิด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ"

- พระราชบัญญัติคุ้มครองความลับในราชการ พ.ศ.2483¹¹ โดยพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้กำหนดความลับในที่สงวนไว้เพื่อมิให้บุคคลภายนอกที่ไม่ได้รับอนุญาตเข้าไป หรือ กระทำการอื่นใดเพื่อความปลอดภัยของประเทศ รวมถึงสื่อมวลชนซึ่งก็ถือว่าเป็นบุคคลภายนอกด้วย มาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้วางกฎเกณฑ์ของคำว่าที่สงวนไว้ ดังต่อไปนี้

¹⁰ ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 51 ตอนที่ 28 ลงวันที่ 16 ตุลาคม 2477, หน้า 768.

¹¹ ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 57 ตอนที่ 55 ลงวันที่ 6 ธันวาคม 2483, หน้า 805.

"ในพระราชบัญญัตินี้ คำว่า "ที่สงวน" หมายความว่า

ก) สิ่งปลูกสร้างทุกชนิด สำหรับการป้องกันประเทศ ฐานทัพบก ฐานทัพเรือ ฐานทัพอากาศ โรงงานทำอาวุธหรือยุทธภัณฑ์ โรงช่างแสง หรือคลังอาวุธยุทธภัณฑ์ ตู้เรือรบ ท่าเรืออันใช้เป็นฐานทัพเรือ สถานีวิทยุโทรเลข หรือสถานีส่งและรับอัมตีสัญญาณ รวมทั้งสถานีใด ๆ ซึ่งใช้ในการสร้างหรือซ่อมแซมเรือรบหรืออาวุธยุทธภัณฑ์ หรือวัตถุใด ๆ สำหรับใช้ในการสงคราม

ข) ชุมทางรถไฟ โรงงาน และสถานที่จ่ายน้ำ หรือกระแสไฟฟ้า อันเป็นการสาธารณูปโภค

ค) ที่หรือสิ่งใด ๆ ซึ่งรัฐมนตรีจะได้กำหนดไว้เป็นครั้งคราว โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา"

คำว่า "ที่หรือสิ่งใด ๆ ตามอนุ ค) นั้น อาจจะหมายถึง เช่น ตามประกาศของกระทรวงมหาดไทย พ.ศ. 2483 กำหนดที่สงวน คือ 1. สถานีอากาศยาน 2. ที่ทำการโทรศัพท์กลางหรือชุมทางโทรศัพท์

พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้กำหนดโทษไว้สำหรับผู้ฝ่าฝืนใน มาตรา 4 โดยวางหลักไว้ว่า ที่สงวนตามพระราชบัญญัตินี้ถือเป็นความลับของทางราชการ ผู้ใดมิได้มีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมาย กระทำการคัดลอก เขียน จำลอง หรือถ่ายภาพที่สงวนตามพระราชบัญญัตินี้มีความผิดโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

จะเห็นได้ว่าข้อยกเว้นตามพระราชบัญญัตินี้ให้บุคคลอื่นกระทำการดังกล่าวได้โดยได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรี หรือบุคคลที่รัฐมนตรีมอบหมาย คือ

ก) ที่สงวนซึ่งอยู่ในความปกครองของกองทัพบก กองทัพเรือ หรือกองทัพอากาศ ผู้มีอำนาจอนุญาตคือ หัวหน้าแผนกที่ 2 กรมยุทธการทหารบก หัวหน้าแผนกที่ 2 กรมเสนาธิการทหารเรือ หรือหัวหน้าแผนกที่ 2 กรมเสนาธิการทหารอากาศ

ข) นายทหารคนสนิทของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม เฉพาะที่
สงวนอื่นใดอันอยู่ในความปกครองของกระทรวงกลาโหม นอกจากข้อ 1 ของบทบัญญัตินี้

ค) ผู้บังคับการสันติบาล เฉพาะที่สงวนอื่นใด นอกจากที่กล่าวในข้อ
1 และ ข้อ 2 แห่งพระราชบัญญัตินี้

การที่สื่อมวลชนใด ๆ ที่ไม่มีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมาย และไม่ได้
รับอนุญาตจากรัฐมนตรี หรือบุคคลที่ได้รับมอบหมายดังกล่าวข้างต้นกระทำการคัดลอกเขียน
จำลองหรือถ่ายภาพที่สงวนตามพระราชบัญญัตินี้กำหนดไว้ จะมีความผิดโทษจำคุกหรือปรับ หรือ
ทั้งปรับ ทั้งจำ

- พระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ. 2484¹² เป็นกฎหมายที่มีวิวัฒนาการ
มาจากพระราชบัญญัติสมุด เอกสารและหนังสือพิมพ์ ในสมัยรัชกาลที่ 6 นั้นเอง โดยในมาตรา
33 ได้วางหลักไว้ว่า ห้ามโฆษณาความลับของราชการในหนังสือพิมพ์ก่อนได้รับอนุญาตจาก
เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ เช่น ความลับทางทหาร ความลับเกี่ยวกับสัญญาบางประการระหว่าง
ประเทศไทยกับประเทศอื่น เป็นต้น เว้นแต่การเสนอข่าวบางเรื่องที่เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบเห็น
ว่าอาจเปิดเผยได้

หากบรรณาธิการหรือผู้โฆษณาหนังสือพิมพ์คนใดฝ่าฝืนบทบัญญัติในมาตรานี้
จะมีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาท หรือจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือทั้งจำ
ทั้งปรับ

นอกจากนี้ กฎหมายฉบับนี้ยังให้ความคุ้มครองข่าวสาร และข้อมูลอัน
เป็นเรื่องส่วนราชการ และเรื่องส่วนบุคคล ซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายแก่ส่วนราชการ หรือ
บุคคลได้ โดยกฎหมายบังคับให้หนังสือพิมพ์จะต้องมีหน้าที่ลงแก้หรือปฏิเสธเรื่องนั้น ดังที่วางหลัก
ไว้ในมาตรา 40 ถึงมาตรา 43 มีสาระสำคัญ กล่าวคือ

¹² ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 58 ตอนที่ 69 ลงวันที่ 30 กันยายน 2484,
หน้า 1228.

1. โฆษณาเรื่องราชการ หนังสือพิมพ์ใดโฆษณาเรื่องราชการ คลาดเคลื่อนจากความจริง และอาจเกิดความเสียหายขึ้นได้ กระทรวงหรือกรม เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในเรื่องนั้น หรือกรมโฆษณาการ หรือเจ้าพนักงานการพิมพ์อาจสั่งเป็นหนังสือให้บรรณาธิการหนังสือพิมพ์นั้นแก้ไข หรือลงพิมพ์หนังสือซึ่งแก้หรือปฏิเสธ เรื่องนั้นภายในวันเวลาที่กำหนดไว้ แต่ต้องเป็นวันเวลาที่พอจะทันพิมพ์หนังสือนั้น ซึ่งจะออกโฆษณาต่อไป

กรณีตามข้อความข้างต้นนี้ เป็นบทกฎหมายในมาตรา 40 ซึ่งถือว่าหน่วยราชการที่ได้รับความเสียหายจากการโฆษณาของหนังสือพิมพ์ หรือเจ้าพนักงานการพิมพ์ติดต่อหรือมีคำสั่งให้บรรณาธิการหนังสือพิมพ์นั้นแก้ไขหรือลงพิมพ์หนังสือซึ่งแก้หรือปฏิเสธ เรื่องนั้นโดยตรง

2. โฆษณาเรื่องส่วนบุคคล หนังสือพิมพ์ใดโฆษณาเรื่องเกี่ยวกับบุคคลใดคลาดเคลื่อนจากความจริง และอาจจะเกิดความเสียหายแก่บุคคลนั้น บุคคลนั้นอาจแจ้งเป็นหนังสือขอให้บรรณาธิการหนังสือพิมพ์นั้นแก้ไขหรือลงพิมพ์หนังสือซึ่งแก้หรือปฏิเสธ เรื่องนั้น การแก้หรือลงพิมพ์หนังสือซึ่งแก้หรือปฏิเสธ เรื่องที่ว่านี้ จะต้องลงพิมพ์ในฉบับที่จะออกโฆษณาต่อไปจากเวลาที่รับคำขอดังกล่าวแล้ว หรือในฉบับที่ถัดไป เมื่อได้แก้หรือลงพิมพ์หนังสือ ซึ่งแก้หรือปฏิเสธ เรื่องที่ว่านี้โดยถูกต้องแล้ว สิทธิในการฟ้องบุคคลของผู้ขอทั้งทางแพ่งและทางอาญา เป็นอันระงับลง

สิทธิขอให้แก้หรือลงหนังสือซึ่งแก้หรือปฏิเสธดังกล่าวมาข้างต้นนี้ให้ถือว่าระงับลงภายหลังหกเดือน นับแต่วันที่หนังสือพิมพ์นั้นออกโฆษณา

หากบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ใดละเลย ไม่ปฏิบัติให้ถูกต้องครบถ้วนในการแก้ไขข้อความหรือลงพิมพ์หนังสือซึ่งแก้หรือปฏิเสธ เรื่องตามมาตรา 40 มาตรา 41 หรือมาตรา 43 มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งร้อยบาท

- พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีเด็ก และเยาวชน พ.ศ. 2494 ¹³ มี

มาตรการเพื่อคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลอยู่ โดยในมาตรา 57 เป็นบทบัญญัติถึงการถ่ายรูปหรือเสนอเรื่องราวของเด็กและเยาวชนผู้ต้องหาว่ากระทำความผิด คือ "ห้ามมิให้ผู้ใดถ่ายรูปและห้ามมิให้หนังสือพิมพ์ หรือนิตยสารลงรูปของเด็ก และเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดหรือลงข้อความซึ่งปรากฏในทางสอบสวนของพนักงานสอบสวน หรือในทางพิจารณาของศาลซึ่งอาจทำให้บุคคลอื่นรู้จักตัว ชื่อตัว ชื่อสกุลของเด็ก หรือเยาวชนนั้น หรือลงข้อความแสดงถึงสถานที่อยู่หรือโรงเรียนของเด็กหรือเยาวชนนั้น" ทั้งนี้โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลของเด็กและเยาวชน ไม่ต้องการให้บุคคลอื่นรู้จักตัวหรือได้ข้อมูลเกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชนผู้ถูกต้องหากระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนดังกล่าวได้มีโอกาสกลับตัวเป็นพลเมืองดีของสังคม เนื่องจากอายุยังน้อย ระยะเวลาและโอกาสในการแก้ไขปรับปรุงตัวให้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในอนาคตยังมีอีกมาก หากบุคคลทั่วไปทราบและนำเอาข้อมูลเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน ซึ่งถูกต้องหาว่ากระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด ก็จะทำให้มีอคติต่อเด็กถูกตราหน้าว่าเป็น "ยุวอาชญากร"ทัศนคติที่ไม่ดีของสังคมเหล่านี้ อาจเป็นอุปสรรคต่อการกลับตัวให้เป็นผู้ใหญ่ที่ดีของเยาวชนในอนาคตต่อไปได้

มาตรานี้มีความเกี่ยวข้องกับสื่อมวลชนทุกประเภทไม่เฉพาะหนังสือพิมพ์หรือสิ่งพิมพ์ หรือบรรณาธิการสิ่งพิมพ์เท่านั้น จะเห็นได้ว่าข้อความแรกของมาตรานี้ระบุ "ห้ามมิให้ผู้ใด..." คำว่า "ผู้ใด" นั้น หมายถึงใครก็ได้อาจเป็นสื่อมวลชน วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ ภาพยนตร์ก็ได้

นอกจากมาตรานี้จะห้ามเสนอภาพและเสนอข่าวสารการสอบสวนของพนักงานสอบสวน หรือในทางพิจารณาของศาลแล้ว ยังห้ามการเสนอข้อมูลเกี่ยวกับชื่อตัว ชื่อสกุล หรือลงข้อความแสดงถึงสถานที่อยู่ หรือโรงเรียนของเด็กและเยาวชน ทั้งนี้เพื่อป้องกัน

¹³ ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 68 ตอนที่ 43 ลงวันที่ 3 กรกฎาคม 2494,

มิให้บุคคลอื่นรู้จักเด็กและเยาวชนนั้น ๆ ในทางปฏิบัติจะพบเสมอว่าหนังสือพิมพ์หรือสิ่งพิมพ์ได้ลงข่าวสถานที่อยู่ หรือสถานศึกษาของเด็กหรือเยาวชนผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดอยู่เสมอ บางครั้งสื่อมวลชนก็หาทางหลีกเลี่ยงไปเสนอชื่อสถานที่อยู่บิดามารดา ผู้ปกครองของเด็ก หรือเยาวชนผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดแทน

ในมาตรา 62 วางหลักว่า "ในการโฆษณาคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน ห้ามมิให้ระบุชื่อเด็ก หรือเยาวชนที่เป็นจำเลยและห้ามมิให้โฆษณาข้อความใด ซึ่งจะทำให้รู้จักตัวเด็กหรือเยาวชนนั้น"

โดยหลักเกณฑ์ดังกล่าวนี้ เป็นการระบุห้ามนำข้อมูลหรือข้อเท็จจริงใด ๆ ในคำพิพากษาหรือคำสั่งศาลในกรณีที่มีการพิพากษาแล้วไปเผยแพร่ โฆษณา ทั้งนี้เพื่อมิให้บุคคลอื่นรู้จักเด็กหรือเยาวชนที่เป็นจำเลยซึ่งจะเป็นการประจานเด็ก

สำหรับบทลงโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืนนั้นได้วางหลักไว้ในมาตรา 75 และมาตรา 76 คือ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 57 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาท หรือจำคุกไม่เกินหกเดือน และหากผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 62 ระวางโทษปรับไม่เกินสองร้อยบาท ซึ่งจะเห็นได้ว่าโทษสำหรับการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลนั้นหาได้รุนแรงแต่อย่างใด

- พระราชบัญญัติวิเทศกฤษฎีกา พ.ศ. 2498¹⁴ มาตรา 17 "ห้ามมิให้ผู้ใดดัดกรับไว้ใช้ประโยชน์ หรือเปิดเผยโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งข่าววิเทศกฤษฎีกาที่มีได้มุ่งหมายเพื่อประโยชน์สาธารณะ หรือที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประเทศชาติหรือประชาชน"

¹⁴ ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 72 ตอนที่ 11 ลงวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2498, หน้า 208.

จากเกณฑ์ตามมาตรา¹⁵ เป็นการวางหลักกฎหมายเพื่อคุ้มครองข้อมูล และข่าวสาร โดยห้ามมิให้ผู้ใดดักจับไว้ เพื่อล่วงรู้ หรือนำมาใช้ประโยชน์ หรือเปิดเผยข้อมูล ข่าวสารที่ดักจับไว้ โดยที่ข่าวสารหรือข้อมูลดังกล่าวมิได้เป็นประโยชน์ต่อสาธารณชน หรือก่อให้เกิดความเสียหาย เสียหายแก่ประเทศชาติหรือประชาชน

- ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรักษาความลับของทางราชการ พ.ศ.2499¹⁵ เป็นระเบียบที่ควบคุมหรือป้องกันมิให้ข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลเผยแพร่ หรือละเลยให้ความลับของทางราชการรั่วไหลไปสู่บุคคลภายนอก เพราะเหตุว่าได้เกิดมีการลักลอบหาข่าวสารความลับทางราชการเกิดขึ้นในขณะนั้นมาก และประเทศไทยได้เข้าร่วมสนธิสัญญาป้องกันกับมิตรประเทศ ซึ่งมีการแลกเปลี่ยนข่าวสารอันเป็นความลับกับบางประเทศ ดังนั้น รัฐบาลจึงได้ออกระเบียบในการรักษาความลับของทางราชการให้ได้มาตรฐานเดียวกับมิตรประเทศที่ถือปฏิบัติอยู่

ต่อมารัฐบาลได้ออกระเบียบว่าด้วยการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ พ.ศ.2517¹⁶ เพื่อรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ และมีส่วนครอบคลุมไปถึงการรักษาความลับของทางราชการอยู่ด้วย โดยได้ให้ความหมายของรักษาความปลอดภัย คือบรรดามาตรการที่กำหนดขึ้นเพื่อคุ้มครองป้องกันข้าราชการ ส่วนราชการ ทรัพย์สินของแผ่นดิน และสิ่งที่เป็นความลับของทางราชการให้พ้นจากการจารกรรม การก่อวินาศกรรม การบ่อนทำลาย และการกระทำอื่นใดที่มีผลกระทบกระเทือน หรือเป็นภัยต่อความมั่นคงแห่งชาติ โดยตามระเบียบนี้ได้กำหนดขึ้นความลับไว้ 4 ชั้น คือ ลับที่สุด ลับมาก ลับ และปกปิด กล่าวคือ

¹⁵ ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 73 ตอนที่ 58 (ฉบับพิเศษ) ลงวันที่ 14 กรกฎาคม 2499, หน้า 1.

¹⁶ ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 92 ตอนที่ 37 (ฉบับพิเศษ) ลงวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2518

ขั้นลึบที่สุด เป็นความลับสูงสุดเกี่ยวกับความปลอดภัยของประเทศ หากความลับนี้รั่วไหล หรือล่วงรู้ไปยังผู้อื่น แม้แต่บางส่วนหรือทั้งหมดแล้วอาจเป็นความเสียหายอย่างใหญ่หลวงแก่ประเทศไทย หรือประเทศสัมพันธมิตรได้ เช่น แผนการหรือรายละเอียดของโครงการป้องกันพื้นที่ทางยุทธศาสตร์ที่สำคัญ ข่าวสารที่เกี่ยวกับบการจัดหายุทธโธปกรณ์ทางยุทธศาสตร์ที่สำคัญยิ่ง ตลอดจนเอกสาร ข้อมูลทั้งด้านการเมือง ทางเทคโนโลยี เป็นต้น

ขั้นลึบมาก เป็นความลับที่รองจาก "ลับที่สุด" หากข่าวสารนี้รั่วไหล ไปสู่บุคคลอื่น แม้แต่บางส่วนหรือทั้งหมดแล้ว จะเกิดหรืออาจเกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงต่อผลประโยชน์หรือเกียรติภูมิของประเทศ เช่น ข่าวสารทางทหารที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการจัดกำลังและสถานที่สำคัญ ๆ เป็นต้น

ขั้นลึบ ได้แก่ รายงานข่าวกรองของทางราชการที่มีลักษณะเป็นการประจำข่าวสารทางเทคนิคที่ไม่มีความสำคัญมากนัก เช่น ผลการวิจัยทางพาณิชย์ เป็นต้นเปิดเผยหรือแพร่กระจายไปให้บุคคลอื่นทราบ เว้นแต่เพื่อประโยชน์ของทางราชการ

- พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499¹⁷ ได้วางหลักในการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลไว้ใน ลักษณะ 11 ซึ่งเป็นความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพ และชื่อเสียงหมวดที่ 2 ว่าด้วย เรื่องความผิดฐานเปิดเผยความลับ มาตรา 322-325 และหมวดที่ 3 ว่าด้วยความผิดฐานหมิ่นประมาท

มาตรา 322 เป็นการคุ้มครองสิทธิของบุคคลเกี่ยวกับข้อมูลหรือข่าวสารอันบุคคลได้ส่งทางจดหมาย โทรเลข หรือเอกสารใด ๆ ซึ่งปิดผนึก เมื่อมีบุคคลอื่นได้ล่วงละเมิดโดยการเปิดผนึกหรือเอาไปเพื่อล่วงรู้ข้อความ หรือเพื่อนำข้อความในจดหมายโทรเลข หรือเอกสารออกเปิดเผย โดยประการที่น่าจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด

¹⁷ ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 73 ตอนที่ 95 (ฉบับพิเศษ) ลงวันที่ 15 พฤศจิกายน 2499, หน้า 1.

คำว่า "เปิดผนึก" หมายความว่า การฉีกเปิด หรือทำลายสิ่งของที่ห่อหุ้มอยู่ภายนอก เพื่อจะเห็นสิ่งที่อยู่ภายในนั้น จะหุ้มห่อด้วยซอง หีบไม้ หีบกระดาษ หรือห่อไว้ก็ได้ การเปิดผนึกดังกล่าว ถือว่าการกระทำสำเร็จตั้งแต่เปิดผนึกออกแล้ว จะได้อ่านข้อความแล้วหรือไม่ไม่สำคัญ

เจตนาในการเปิดผนึกหรือเอาไปซึ่งจดหมาย โทรเลข หรือเอกสารนั้นก็คือ เพื่อล่วงรู้ข้อความอย่างหนึ่ง เพื่อนำข้อความในจดหมาย โทรเลข หรือเอกสารนั้นออกเปิดเผยอีกอย่างหนึ่ง ทั้ง 2 ประการนี้ถือเอาเจตนาตอนที่เปิดผนึกหรือตอนที่เอาไปซึ่งจดหมาย โทรเลข หรือเอกสารอื่นใดนั้นว่า การเปิดผนึกหรือการเอาไปนั้นมีเจตนา เพื่อล่วงรู้ข้อความหรือเพื่อนำข้อความในจดหมาย โทรเลข หรือเอกสารนั้นออกเปิดเผยหรือไม่ ถ้ามีเจตนาดังกล่าวแล้ว แม้จะยังไม่รู้ข้อความในจดหมาย และยังไม่ได้นำข้อความออกเปิดเผยก็ดี ก็เป็นความผิดสำเร็จแล้ว

องค์ประกอบอีกประการที่สำคัญของมาตรานี้ก็คือ การกระทำนั้นน่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด โดยไม่คำนึงว่าจะต้องเกิดความเสียหายขึ้นแล้ว เพียงแต่น่าจะเกิดความเสียหายก็เพียงพอ ฉะนั้นคำว่า "น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด" จึงรวมถึงกรณีน่าจะเกิดความเสียหายต่อเสรีภาพ ชื่อเสียง ทรัพย์สิน สิทธิ หรือแม้แต่ชีวิตร่างกาย สุขภาพอนามัย ก็ได้ทั้งสิ้น

ในส่วนมาตรา 323 ได้วางหลักคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลเกี่ยวกับข้อมูลอันเป็นความลับส่วนบุคคลไว้ โดยระวางโทษแก่บุคคลผู้ประกอบวิชาชีพ ซึ่งได้ล่วงรู้หรือได้มาซึ่งความลับของผู้อื่น โดยอาศัยเหตุที่ประกอบวิชาชีพนั้น และนำเอาความลับซึ่งได้ล่วงรู้หรือได้มาออกเปิดเผยในประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด

คำว่า "ความลับ" นั้น หมายถึง ข้อมูลหรือสิ่งซึ่งบุคคลผู้มีประโยชน์ได้เสียประสงค์จะปกปิดไว้ไม่ยอมเปิดเผยทั่วไป โดยจะยอมให้รู้ได้เฉพาะบุคคลบางคนอันจำกัด

สำหรับ เจตนา นั้น หมายความว่าถึงเจตนาเปิดเผยความลับให้ผู้อื่นทราบเท่านั้น ไม่จำเป็นที่ผู้เปิดเผยต้องทราบว่าการเปิดเผยความลับนั้น น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใดหรือไม่

มาตรา 324 มาตรานี้จะแตกต่างจากมาตรา 323 อยู่ในข้อที่ว่า "เปิดเผย" เพราะมาตรานี้การเปิดเผยจะเป็นความผิดจะต้องเปิดเผยความลับนั้น เพื่อประโยชน์ของตนเองหรือผู้อื่น จะอยู่ในประการที่น่าจะเกิดความเสียหายหรือไม่ ไม่สำคัญอย่างไรก็ตาม ในมาตรา 325 ได้วางหลักว่า ความผิดในหมวดนี้เป็นความผิดอันยอมความได้

ส่วนความผิดในหมวดที่ 3 มาตรา 326 - 333 นั้น เป็นความผิดที่เกี่ยวกับความผิดฐานหมิ่นประมาท มีปัญหาตามมาว่า ความผิดฐานหมิ่นประมาทตามบทบัญญัติดังกล่าวนี้ จะเข้ามาเกี่ยวข้องกับคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล แค่นั้น อย่างไร นั้น จะเห็นกันได้ว่า เมื่อมีการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลเกิดขึ้น อาทิเช่น ก.นำเอกสารซึ่งเป็นประวัติทางการแพทย์ของ ข. มาเปิดเผยต่อสาธารณชน โดยกล่าวหาว่า ข.เคยเป็นโรคติดต่อร้ายแรงชนิดหนึ่ง ดังนี้ ก. อาจมีความผิดฐานหมิ่นประมาทได้ ทั้งนี้เป็นเพราะประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายเพื่อคุ้มครองป้องกันสิทธิส่วนบุคคลอย่างจริงจัง จึงต้องหยิบยืมเอากฎหมายที่ใกล้เคียงมาใช้ก่อน ความผิดฐานหมิ่นประมาทจึงเป็นความผิดที่นิยมใช้กันมาก โดยเฉพาะเมื่อมีการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลกันขึ้น

- พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ.2505 แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 21 แห่งพระราชบัญญัติธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2522¹⁸ ได้วางหลักในการคุ้มครองข้อมูล และข่าวสารอันเป็นความลับของธนาคารเอาไว้ โดยกำหนดห้ามมิให้ผู้ล่วงรู้กิจการของธนาคารโดยเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ นำข้อความที่ได้ล่วงรู้ไปเปิดเผยแก่ผู้อื่น กล่าวคือ มาตรา 46 สัตต "ผู้ใดล่วงรู้กิจการของธนาคารพาณิชย์ใดเนื่องจากการปฏิบัติตามอำนาจและ

¹⁸ ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 96 ตอนที่ 31 (ฉบับพิเศษ) ลงวันที่ 7 มีนาคม 2522, หน้า 27-28.

หน้าที่ที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้ อันเป็นกิจการที่ตามปกติวิสัยของธนาคารพาณิชย์จะพึงสงวนไว้ไม่เปิดเผย ถ้าผู้นั้นนำไปเปิดเผยนอกจากตามหน้าที่หรือเพื่อประโยชน์แก่การสอบสวนหรือพิจารณาดี ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 1 แสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ"

- พระราชบัญญัติสถิติ พ.ศ. 2508¹⁹ มาตรา 21 วางหลักไว้

"บรรดาข้อความหรือตัวเลขเฉพาะบุคคลหรือเฉพาะรายที่ได้กรอกในใบแบบหรือในกำหนดข้อความนั้น ต้องถือเป็นความลับโดยเคร่งครัด ห้ามมิให้ผู้ซึ่งมีหน้าที่ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้เปิดเผยข้อความหรือตัวเลขนั้นแก่บุคคลใด ๆ ซึ่งไม่มีหน้าที่ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ เว้นแต่เพื่อประโยชน์แก่การสอบสวน หรือการพิจารณาดีที่บุคคลนั้นต้องหาว่ากระทำความผิดต่อพระราชบัญญัตินี้"

จะเห็นได้ว่า พระราชบัญญัติสถิติ พ.ศ. 2508 ฉบับนี้ ให้ความสำคัญคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลมากที่สุดฉบับหนึ่ง ซึ่งเห็นได้ว่า กฎหมายให้ถือเป็นความลับโดยเคร่งครัด และห้ามมิให้ผู้ซึ่งมีหน้าที่ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ เปิดเผยข้อความหรือตัวเลขนั้นแก่บุคคลใดๆ

กฎหมายใช้คำว่า "ห้ามมิให้ผู้ซึ่งมีหน้าที่ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้" หมายถึง พนักงาน หรือ พนักงานเจ้าหน้าที่ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ โดยพนักงานนั้นให้หมายถึง ผู้ซึ่งเลขาธิการสถิติแห่งชาติแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ ส่วนความหมายของพนักงานเจ้าหน้าที่ หมายความว่า ข้าราชการซึ่งนายกรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติฉบับนี้

โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญคือ เปิดเผยข้อความหรือตัวเลขนั้นแก่บุคคลใด ๆ ซึ่งไม่มีหน้าที่ตามพระราชบัญญัติ ซึ่งตนเองได้ล่วงรู้มาในตำแหน่งหน้าที่

¹⁹ ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 82 ตอนที่ 73 ลงวันที่ 7 กันยายน 2508, หน้า

- พระราชบัญญัติป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2512²⁰ ซึ่งเป็นพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติปี 2495 โดยวางหลักไว้ในมาตรา 5 คือ "ให้ยกเลิกความในมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ พ.ศ. 2495 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

มาตรา 9 ผู้ใดกระทำการอุดหนุนแก่องค์การหรือสมาชิกขององค์การอันเป็นคอมมิวนิสต์ด้วยประการหนึ่งประการใดดังต่อไปนี้... (4) ให้การสนับสนุนทางการเงิน อาหาร อาวุธ เครื่องมือ หรือเครื่องใช้ หรือการสนับสนุนด้วยประการใด ๆ เช่น การเปิดเผยความลับของทางราชการ หรือส่งมอบเอกสารเกี่ยวกับนโยบาย แผนการดำเนินงานหรือข่าวสารอันมีพึงเปิดเผย ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไปจนถึงสิบปี"

ในข้อ 4 แห่งมาตรานี้ หากผู้ใดให้การสนับสนุนด้วยประการใด ๆ เช่น เปิดเผยข่าวสารอันมีพึงเปิดเผย อาจเป็นความลับทางราชการหรือยุทธวิธีปราบปรามคอมมิวนิสต์โดยชุดทางวิทยุกระจายเสียง แพร่ภาพและเสียงทางวิทยุโทรทัศน์ ทำการฉายภาพยนตร์ หรือเขียนข้อความในหนังสือพิมพ์ที่ฝ่าฝืนบทบัญญัติในข้อนี้ก็มีความผิดเช่นเดียวกัน ทั้งนี้คำว่า "ผู้ใด" ให้หมายรวมถึงสื่อมวลชนด้วย

- พระราชบัญญัติเกี่ยวกับการประกอบวิชาชีพ ตามความหมายนี้ คำว่า "วิชาชีพ" หมายถึง การประกอบอาชีพอิสระ เป็นอาชีพที่ต้องใช้ความชำนาญเฉพาะด้าน วิชาชีพอิสระนี้มีหลายประเภท อาทิเช่น แพทย์ ทนายความ ผู้สอบบัญชี วิศวกร นางพยาบาล สถาปนิก เป็นต้น ซึ่งตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 323 ก็ได้กล่าวถึงเรื่องการเปิดเผยความลับของผู้อื่นที่รู้มาโดยเหตุเพราะการประกอบวิชาชีพไปแล้ว ซึ่งนอกจากจะผิดตามประมวลกฎหมายอาญาแล้ว พระราชบัญญัติที่เกี่ยวกับวิชาชีพแต่ละสาขายังได้ระบุนำโทษอีกด้วย หากมีผู้ฝ่าฝืนจะถือว่าผิดมารยาทของแต่ละสาขาวิชาชีพ กฎเกณฑ์ของแต่ละสาขาวิชาชีพได้แก่

²⁰ ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 86 ลงวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2512, หน้า 162-177.

ก) ข้อบังคับแพทยสภาว่าด้วยการรักษาจริยธรรมแห่งวิชาชีพ
 เวชกรรม พ.ศ.2526 อาศัยอำนาจตามความใน มาตรา 21 (3) (ซ) และด้วยความเห็น
 ชอบของสภานายกพิเศษตามมาตรา 25 แห่งพระราชบัญญัติวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ. 2525
 หมวด 3 ข้อ 9 "ผู้ประกอบการวิชาชีพเวชกรรมต้องไม่เปิดเผยความลับของผู้ป่วย ซึ่งตนทราบมา
 เนื่องจากการประกอบวิชาชีพ เว้นแต่ด้วยความยินยอมของผู้ป่วย หรือเมื่อต้องปฏิบัติตาม
 กฎหมายหรือหน้าที่"²¹

ข) กฎกระทรวง ฉบับที่ 8 (2529) ออกตามความในพระราช
 บัญญัติวิชาชีพวิศวกรรม พ.ศ. 2505 ข้อ 1 (10) "ไม่เปิดเผยความลับของงานที่ตนได้รับทำ
 เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากผู้ว่าจ้าง"²²

ค) ข้อบังคับสภานายกความ ว่าด้วยมรรยาทนายความ พ.ศ.
 2529 อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 27 (3) (จ) และด้วยความเห็นชอบของสภานายก
 พิเศษแห่งสภานายกความตามมาตรา 28 แห่งพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 หมวด
 3 ข้อ 11 "เปิดเผยความลับของลูกความที่ได้อ่านในหน้าที่ทนายความ เว้นแต่จะได้รับอนุญาต
 จากลูกความนั้นแล้ว หรือโดยอำนาจศาล"²³

ง) กฎกระทรวง ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2534) ออกตามความใน
 พระราชบัญญัติวิชาชีพสถาปัตยกรรม พ.ศ.2508 ข้อ 2 (10) "ไม่เปิดเผยความลับของงานที่
 ตนได้รับทำ เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากผู้ว่าจ้าง"²⁴

²¹ ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 100 ตอนที่ 115 (ฉบับพิเศษ) ลงวันที่ 14
 กรกฎาคม 2526, หน้า 25.

²² ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 103 ตอนที่ 19 ลงวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2529,
 หน้า 13.

²³ ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 103 ตอนที่ 25 ลงวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2529,
 หน้า 12.

²⁴ ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 108 ตอนที่ 128 ลงวันที่ 23 กรกฎาคม 2534,
 หน้า 601.

จ) กฎกระทรวง ฉบับที่ 4 (พ.ศ.2534) ออกตามความในพระราชบัญญัติผู้สอบบัญชี พ.ศ. 2505 ข้อ 2 (3) มารยาทต่อลูกค้า " ก) ไม่เปิดเผยความลับของกิจการที่ตนได้รู้มาในหน้าที่จากการสอบบัญชี เว้นแต่กรณีที่ต้องให้ถ้อยคำในฐานะพยานตามกฎหมาย" ²⁵

- คำสั่งของคณะกรรมการปกครองแผ่นดิน ฉบับที่ 17 พ.ศ.2519 ²⁶

ได้วางหลักโดยอาศัยคำสั่งของคณะกรรมการปกครองแผ่นดิน ฉบับที่ 5 ลงวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ.2519 ข้อ 4 ซึ่งกำหนดให้สถานีวิทยุโทรทัศน์ทุกสถานี ทั้งที่เป็นของทางราชการและของเอกชนอยู่ในความควบคุมของคณะกรรมการที่คณะกรรมการปกครองแผ่นดินแต่งตั้งขึ้นโดยเฉพาะนั้น

เนื่องจากวิทยุโทรทัศน์เป็นสื่อมวลชนที่มีความสำคัญมาก ซึ่งแพร่ทั้งภาพและเสียง จึงเห็นสมควรกำหนดหลักเกณฑ์การดำเนินรายการสถานีวิทยุโทรทัศน์ทุกแห่งไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ 1 ให้คำสั่งฉบับนี้มีผลใช้บังคับแก่สถานีโทรทัศน์ทุกกรณี ทั้งของทางราชการและเอกชนทั่วราชอาณาจักร

ข้อ 2 ให้สถานีโทรทัศน์ทุกสถานีออกรายการในลักษณะทั่วไป ดังต่อไปนี้

.....

.....

11) ไม่เป็นการเปิดเผยความลับของทางราชการ

²⁵ ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 108 ตอนที่ 122 ลงวันที่ 11 กรกฎาคม 2534, หน้า 580.

²⁶ ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 93 ตอนที่ 123 (ฉบับพิเศษ) ลงวันที่ 6 ตุลาคม 2519, หน้า 1.

- คำสั่งของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ฉบับที่ 42 วันที่ 21 ตุลาคม 2519²⁷ โดยลักษณะสำคัญของคำสั่งฉบับนี้กำหนดให้ผู้ที่จะเป็นผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา บรรณาธิการ หรือเจ้าของหนังสือพิมพ์ต้องยื่นคำขออนุญาตจากเจ้าพนักงานการพิมพ์เสียก่อนดำเนินการ มิฉะนั้น จะมีโทษตามกฎหมาย และกำหนดข้อห้ามเพื่อมิให้บุคคลใดพิมพ์หรือโฆษณาหรือจ่ายแจกในลักษณะต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดภัยอันตรายต่อความมั่นคงของชาติ กล่าวคือ

1) ข้อความหรือรูปภาพซึ่งเป็นการละเมิดต่อพระมหากษัตริย์ หรือเป็นการกล่าวร้าย เลียดสี หมิ่นประมาท ดูหมิ่น หรือเหยียดหยาม พระราชินี รัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

2) ข้อความหรือรูปภาพ ซึ่งเป็นการกล่าวร้าย เลียดสี หรือเหยียดหยามประเทศชาติ หรือปวงชนชาวไทยเป็นส่วนรวม หรือข้อความใดๆ ที่สามารถจะทำให้ต่างชาติเสื่อมความเชื่อถือไว้วางใจในประเทศไทย รัฐบาลไทย หรือคนไทยโดยทั่วไป

3) ข้อความหรือรูปภาพ ซึ่งเป็นการกล่าวร้าย เลียดสี หรือเหยียดหยามรัฐบาลไทย หรือกระทรวง ทบวง กรม ในรัฐบาลอย่างเคลือบคลุม โดยไม่แจ้งให้เห็นว่าได้ทำผิดในเรื่องใด

4)

5)

8) ข้อความหรือรูปภาพซึ่งเป็นความลับของทางราชการ จากคำสั่งห้ามดังกล่าวข้างต้น คำสั่งในข้อ 1 เป็นข้อห้ามเพื่อคุ้มครององค์พระประมุข พระราชินี และองค์รัชทายาท ให้พ้นจากการกระทำใด ๆ ที่เป็นการหมิ่นประมาทอันจะก่อให้เกิดความเสื่อมเสียแก่สถาบันพระมหากษัตริย์ ซึ่งเป็นที่เทิดทูนเคารพ รักของประชาชนชาวไทย และพสกนิกรทั้งหลายทั้งมวลที่อยู่ในแผ่นดินไทย

²⁷ ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 93 ตอนที่ 134 (ฉบับพิเศษ) ลงวันที่ 21 ตุลาคม 2519, หน้า 52.

ส่วนในคำสั่งข้อ 2 และข้อ 3 นั้น เป็นการคุ้มครองการก้าวล่วงเข้าไปวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของรัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐ ในทำนองเสียดสี ประชดประชันหรือเป็นการเหยียดหยาม ซึ่งไม่ก่อให้เกิดประโยชน์อันใดไม่

ในคำสั่งห้ามข้อที่ 8 เป็นข้อห้ามที่ไม่ให้มีการเปิดเผยความลับของทางราชการเพื่อป้องกันไม่ให้มีการนำความลับไปโฆษณาเผยแพร่ผ่านสิ่งพิมพ์และหนังสือพิมพ์ ซึ่งอาจทำให้ผลเสียหายแก่การบริหารประเทศ กองทัพ เป็นต้น

สิ่งที่เป็นความลับของทางราชการ ตามบทบัญญัตินี้ หมายความว่าถึงเอกสารปริทัศน์ ยุทธภัณฑ์ที่สงวน และสิ่งอื่น ๆ ในทำนองนี้ ตลอดจนข่าวสารที่ถือว่าเป็นความลับของทางราชการ ซึ่งส่งถึงด้วยคำพูด หรือด้วยวิธีการอื่นใด

- พระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. 2534²⁸ ได้วางแนวทางในการคุ้มครองข่าวสารและข้อมูลส่วนบุคคลเกี่ยวกับเรื่องการจัดเก็บข้อมูล และการนำไปใช้ไว้ โดยให้ถือว่าข้อมูลทะเบียนราษฎรต้องเป็นความลับ ผู้หนึ่งผู้ใดจะนำไปใช้หรือเปิดเผยแก่ผู้อื่นไม่ได้ ดังที่วางหลักไว้ในมาตรา 12 ถึงมาตรา 17 กล่าวคือ

มาตรา 12 "เพื่อประโยชน์ในการเก็บรักษาและควบคุมการทะเบียนราษฎร การตรวจสอบพิสูจน์ตัวบุคคลและประมวลผลข้อมูลทะเบียนประวัติราษฎร ให้สำนักทะเบียนกลางดำเนินการจัดเก็บข้อมูลทะเบียนประวัติราษฎรตามที่อยู่อาศัยที่กำหนด และปรับปรุงข้อมูลทะเบียนประวัติราษฎรให้ตรงต่อความจริงอยู่เสมอ ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง"

มาตรา 13 "การจัดเก็บข้อมูลทะเบียนประวัติราษฎรตามมาตรา 12 รวมถึงการจัดเก็บข้อมูลของบุคคลดังต่อไปนี้

²⁸ ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 108 ตอนที่ 203 ลงวันที่ 22 พฤศจิกายน 2534, หน้า 105-107.

- 1) รายได้
- 2) ประวัติอาชญากรรม
- 3) การชำระหรือไม่ชำระภาษีอากร
- 4) ข้อมูลที่คณะรัฐมนตรีกำหนด หรือ
- 5) ข้อมูลที่กฎหมายไม่ได้กำหนดให้ต้องแจ้ง"

ในหลักเกณฑ์ของสองมาตราดังกล่าวนี้ เป็นการวางแนวทางในการจัดเก็บข้อมูลประวัตินี้เป็นราชภูรของแต่ละบุคคล ซึ่งรวมถึงประวัติที่เป็นข้อมูลของบุคคลโดยส่วนตัวเกี่ยวกับ รายได้ ประวัติอาชญากรรม ประวัติเกี่ยวกับภาษีอากรและอื่นๆ ดังกล่าวแล้วข้างต้น ซึ่งต่อไปในอนาคตน่าจะได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมข้อความเพิ่มขึ้นจากเดิมอีกก็เป็นได้ อาทิเช่น ประวัติเกี่ยวกับการแพทย์ ความเจ็บป่วย ประวัติการทำงาน ประวัติการขับขีรถยนต์ เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้ทันกับยุคสมัยที่กำลังเจริญรุดหน้าไปอย่างรวดเร็ว

ส่วนหลักมาตรา 14 ถึงมาตรา 17 เป็นการวางแนวทางสำหรับบุคคลที่ประสงค์จะทราบหรือนำไปใช้ซึ่งข้อมูลที่จัดเก็บดังกล่าวว่า จะต้องเป็นเจ้าของประวัติเท่านั้น เพราะประวัติที่จัดเก็บตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ กฎหมายให้ถือเป็นความลับ แต่ก็ยังมีการยกเว้นบุคคลบางจำพวกบางประเภทที่อาจขอทราบข้อมูลของผู้อื่นได้ อาทิเช่น ผู้มีส่วนได้เสียขอทราบเกี่ยวกับสถานภาพทางครอบครัวของผู้ที่ตนจะมีนิติสัมพันธ์ด้วย เป็นต้น โดยมีหลักเกณฑ์ดังนี้คือ

มาตรา 14 "บุคคลผู้มีหน้าที่แจ้งการต่าง ๆ ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ เจ้าของประวัติซึ่งปรากฏในข้อมูลทะเบียนประวัติราชภูรตามมาตรา 12 หรือผู้แทนโดยชอบธรรม ในกรณีเจ้าของประวัติเป็นผู้เยาว์ ผู้อนุบาลในกรณีเจ้าของประวัติเป็นไร้ความสามารถ หากทายาทของประวัติหรือผู้รับมอบอำนาจจากบุคคลดังกล่าวข้างต้น อาจขอให้นายทะเบียนดำเนินการได้ที่สำนักทะเบียน ในวันเวลาราชการ ดังนี้

- 1) คัดและรับรองเอกสารข้อมูลทะเบียนประวัติราชภูร ตามมาตรา 12 และเสียค่าธรรมเนียมตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

2) แก้ไขเพิ่มเติม ลบ หรือทำให้ทันสมัยซึ่งข้อความใด ๆ ในข้อมูลทะเบียนประวัติราษฎร เพื่อให้เกิดความถูกต้องตามความเป็นจริง..."

มาตรา 15 "ส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐอาจจะให้นายทะเบียนส่งสำเนาเอกสารข้อมูลทะเบียนประวัติราษฎรได้ ทั้งนี้ เฉพาะเพื่อการจำเป็นแก่การปฏิบัติหน้าที่ของส่วนราชการ หรือหน่วยงานของรัฐนั้น และหากส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐมีความประสงค์จะเชื่อมโยงคอมพิวเตอร์ เพื่อใช้ประโยชน์จากข้อมูลทะเบียนประวัติราษฎร นายทะเบียนอาจอนุญาตให้เชื่อมโยงได้เฉพาะข้อมูลที่ปรากฏภายในทะเบียนบ้าน ทะเบียนคนเกิดหรือทะเบียนคนตายเท่านั้น"

มาตรา 17 "ข้อมูลทะเบียนประวัติราษฎรต้องถือเป็นความลับ และให้นายทะเบียนเป็นผู้เก็บรักษาและใช้เพื่อการปฏิบัติตามที่ได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ เท่านั้น ห้ามมิให้ผู้ใดเปิดเผยข้อความ หรือตัวเลขนั้นแก่บุคคลใดๆ ซึ่งไม่มีหน้าที่ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้หรือแก่สาธารณชน เว้นแต่ผู้มีส่วนได้เสียขอทราบเกี่ยวกับสถานภาพทางครอบครัวของผู้ที่ตนจะมีนิติสัมพันธ์ด้วย หรือเมื่อมีความจำเป็นเพื่อประโยชน์แก่การสถิติ หรือเพื่อประโยชน์แก่การรักษาความมั่นคงของรัฐ หรือการดำเนินคดีและการพิจารณาคดีหรือการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย และไม่ว่าในกรณีใดจะนำข้อมูลทะเบียนประวัติราษฎรไปใช้เป็นหลักฐานที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าของข้อมูลมิได้"

ตามบทบัญญัติดังกล่าวในมาตรา 17 ได้วางหลักไว้ค่อนข้างชัดเจนในเรื่องเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลและข่าวสารส่วนบุคคลของบุคคลธรรมดา โดยถือว่า ข้อมูลเกี่ยวกับตัวบุคคลแต่ละบุคคล ซึ่งได้แจ้งหรือให้รายละเอียดไว้กับการทะเบียนราษฎรนั้น เป็นความลับส่วนบุคคล และห้ามมิให้ผู้ใดเปิดเผยข้อความหรือตัวเลขนั้นแก่บุคคลอื่นใด หรือแก่สาธารณชน

ข้อความที่ว่า "ห้ามมิให้ผู้ใด" น่าจะหมายถึง การห้ามบุคคลทั่วไป และบุคคลที่เป็นผู้ที่มีหน้าที่จัดเก็บหรือดูแลรักษาข้อมูลเหล่านั้น

เจตนาตามมาตรานี้อยู่ที่การนำข้อมูลหรือข้อความของบุคคลอื่นมาเปิดเผย จึงจะถือว่าเป็นความผิดตามมาตรานี้ ส่วนจะล่วงรู้อย่างไร วิธีไหน ถ้ารู้แล้วไม่นำไปเปิดเผยก็ไม่ถือว่าผิดตามมาตรานี้

หากผู้ใดฝ่าฝืนบทบัญญัติตามมาตรานี้ กฎหมายกำหนดโทษที่จะลงไว้ โดยมีโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ กรณีที่ผู้กระทำความผิดตามมาตรานี้เป็นนิติบุคคล กรรมการหรือผู้จัดการ หรือผู้แทนนิติบุคคลจะต้องรับโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น ๆ ด้วย ถ้าหากพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้รู้เห็นเป็นใจในการกระทำความผิดนั้นหรือได้จัดการตามสมควรเพื่อป้องกันแล้ว ก็ไม่ต้องรับโทษ

- ร่างพระราชบัญญัติข่าวสารของราชการ พ.ศ.²⁹ ตามร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ เป็นร่างกฎหมายที่จัดทำขึ้นเพื่อรองรับสิทธิสาธารณสุขในการรับรู้ข่าวสารและข้อมูลของทางราชการ ซึ่งคณะกรรมการปรับปรุงระบบบริหารราชการที่ถูกตั้งขึ้นในสมัยรัฐบาลของพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ และ นายอานันท์ ปันยารชุน ได้ศึกษาถึงกฎหมายรับรองสิทธิของสาธารณสุขในการรับรู้ข่าวสารของราชการของประเทศต่าง ๆ แล้ว พบว่าการตรากฎหมายเพื่อรองรับสิทธิของสาธารณสุขในการรับรู้ข่าวสารราชการของแต่ละประเทศ นอกจากจะมีเหตุผลเพื่อรองรับสิทธิรับรู้ของประชาชนเหมือนกันแล้ว ยังมีเหตุอื่นที่ต้องนำมาพิจารณาประกอบการจัดทำร่างกฎหมายฉบับนี้อีก โดยสรุปเหตุผลต่าง ๆ ได้ดังนี้

ประการแรก เพื่อรองรับสิทธิของสาธารณสุขในการรับรู้ข่าวสารและข้อมูลของราชการ โดยกำหนดหลักการว่า ข่าวสารและข้อมูลของทางราชการจะต้องเปิดเผยให้สาธารณสุขได้รับรู้ หรือตรวจสอบได้ เว้นแต่กฎหมายจะได้กำหนดยกเว้นไว้เป็นการเฉพาะ

²⁹ ครุณี ไพศาลพาณิชย์กุล, "พ.ร.บ. ข่าวสารของราชการ โขตรวนเสรีภาพจากรัฐบาลชวน," IT Management (Vol.3), (No.34) (กรกฎาคม 2537) : 60-61.

ประการที่สอง เพื่อเป็นการส่งเสริมหรือยืนยันถึงความรับผิดชอบของระบบราชการต่อประชาชน

ประการที่สาม เพื่อเปิดโอกาสและส่งเสริมให้สาธารณชนได้เข้ามา มีบทบาทและมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ หรือในการบริหารงานด้านต่าง ๆ ของรัฐ

ประการที่สี่ เพื่อคุ้มครองข่าวสารและข้อมูลประเภทต่าง ๆ ซึ่งจำเป็นต้องจัดเก็บรักษาไว้เป็นความลับ หรือจำเป็นต้องปกปิดไว้ชั่วคราวระยะเวลาหนึ่ง ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ของสังคมโดยรวม

ประการสุดท้าย เพื่อคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคล โดยเฉพาะในส่วนของข่าวสารและข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งอยู่ในความครอบครองดูแลของส่วนราชการ หรือที่ส่วนราชการจัดทำขึ้น

จะเห็นได้ว่า ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ แม้จะมีเจตนาหรือวัตถุประสงค์ในการร่างขึ้นมาเพื่อรับรองสิทธิในการรับรู้ (Right to know) ก็ตาม แต่ก็ได้วางบทบัญญัติในเรื่องการจัดเก็บดูแลรักษาข่าวสารและข้อมูลไว้อย่างเป็นระบบ กล่าวคือ เก็บไว้โดยถือเป็นความลับของทางราชการ ขั้นตอนการล่องรู้ หรือเปิดเผยจึงเป็นไปได้ยาก นอกจากนี้ยังได้วางบทบัญญัติอื่นเกี่ยวกับการคุ้มครองข่าวสารและข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งจัดเก็บโดยหน่วยงานราชการไว้ ในหมวด 2 มาตรา 15 ว่าด้วยข่าวสารที่ไม่ต้องเปิดเผยโดยกำหนดให้หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐอาจมีคำสั่งมิให้เปิดเผยข้อมูลบางประเภทก็ได้ หากเห็นว่า การเปิดเผยนั้น... (5) รายงานการแพทย์หรือข่าวสารส่วนบุคคล ซึ่งหากเปิดเผยแล้วจะเป็นการรุกรานสิทธิโดยไม่สมควร (6) ความลับทางการค้า อุตสาหกรรม ข่าวสารทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี หรือข่าวสารอื่นใดที่มีผู้ให้มาเพราะไว้วางใจทางราชการจะไม่นำไปเปิดเผยต่อผู้อื่น (7) กรณีอื่นที่มีกฎหมายคุ้มครองมิให้เปิดเผย

3. สรุปแนวทางในการคุ้มครองข่าวสารและข้อมูลอันเป็นความลับใน
ประเทศไทย

การคุ้มครองข่าวสารและข้อมูลอันเป็นความลับในประเทศไทยมีมานานแล้ว ในสังคมไทย หากแต่การคุ้มครองดังกล่าวหาใช่เป็นการคุ้มครองข่าวสารและข้อมูลอันเป็นความลับเฉพาะบุคคลไม่ ทั้งนี้เพราะในสังคมไทยสมัยก่อนยังคงเป็นระบอบการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ถือเป็นพระมหากษัตริย์ทรงเป็นสมมติเทพ มีพระราชอำนาจเด็ดขาดในการดำเนินการใด ๆ ทั้งปวง แต่ก็เชื่อว่าประชาชนพลเมืองจะไม่มีสิทธิเสรีภาพในทางใด ๆ เลย หากแต่ถูกจำกัดด้วยกฎเกณฑ์และจารีตประเพณีที่มีในสมัยนั้น

เราสามารถแบ่งแนวทางการคุ้มครองข่าวสารและข้อมูลอันเป็นความลับ ออกได้เป็น 2 ยุค คือ ยุคก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 และยุคหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 โดยในยุคอนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 นั้น สามารถแบ่งได้เป็น 2 สมัย คือ สมัยอยุธยา และสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ถึง พ.ศ. 2475 จะเห็นได้ว่า ในสมัยอยุธยา แนวทางการคุ้มครองข่าวสารและข้อมูลอันเป็นความลับนั้นมีวัตถุประสงค์ เพื่อคุ้มครองป้องกันข่าวสารและข้อมูลอันเป็นความลับของบ้านเมืองมิให้รั่วไหลได้ ทั้งนี้เพราะในช่วงกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี ตลอดรัชสมัยเป็นระยะเวลา 417 ปี เป็นช่วงเวลาที่บ้านเมืองตกอยู่ในภาวะต้องกระทำสงครามรบพุ่งกับข้าศึกศัตรูภายนอกประเทศเป็นส่วนใหญ่ จึงต้องมีการตรากฎหมายขึ้นเพื่อคุ้มครองป้องกันข่าวสารและข้อมูลอันเป็นความลับของบ้านเมือง ดังที่ได้กล่าวแล้วในกฎหมายสมัยพระเจ้าปราสาททองและพระบรมไตรโลกนาถ

ส่วนในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น จนถึง พ.ศ. 2475 เป็นช่วงที่สังคมไทย เริ่มติดต่อกับชาชาติทางตะวันตกรวมถึงการต่อต้านการล่าอาณานิคมของประเทศเหล่านั้น ด้วย นโยบาย หรือแนวทางในการคุ้มครองข่าวสารและข้อมูลอันเป็นความลับ จึงมีทั้งคุ้มครองความลับอันเป็นของบ้านเมือง ซึ่งเป็นแนวทางมาแต่ดั้งเดิม และยังครอบคลุมให้ความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพแก่บุคคลด้วยโดยมีการคุ้มครองข่าวสารและข้อมูลอันเป็นความลับส่วนบุคคล ดังที่

ได้กล่าวมาแล้ว กฎหมายในยุคสมัยที่คุ้มครองข่าวสารและข้อมูลอันเป็นความลับของบ้านเมือง ก็ได้แก่ กฎหมายว่าด้วยลักษณะความผิดโดยเฉพาะ ร.ศ.130 และพระราชบัญญัติจัดการตรวจข่าวทหารก่อนโฆษณา พ.ศ. 2461 ส่วนกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองข่าวสารและข้อมูลอันเป็นความลับส่วนบุคคลนั้น ได้แก่ พระราชบัญญัติวิทยุโทรเลข พ.ศ.2457 ข้อบังคับว่าด้วยมารยาททนายความ พ.ศ. 2458 และกฎหมายลักษณะอาญา พ.ศ. 2470 ในสมัยนี้จึงเห็นได้ว่าการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคล หรือคุ้มครองข่าวสารและข้อมูลส่วนบุคคล เริ่มมีให้เห็นขึ้นมาบ้างแล้ว สิทธิเสรีภาพในด้านต่าง ๆ เริ่มเป็นที่ยอมรับในสังคมไทย

ต่อมาในยุคหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 ประเทศไทย เริ่มมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญเป็นครั้งแรก สิทธิเสรีภาพในด้านต่าง ๆ เริ่มมีมากขึ้นตามลำดับ ทั้งนี้ เนื่องจากประเทศไทยได้ลงมติรับรองปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน เมื่อมีการลงมติในวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2491 ดังนั้น ปฏิญญาสากลนี้ จึงมีบทบาทและอิทธิพลเป็นอย่างมากสำหรับประเทศไทยในการยอมรับรองคุ้มครองสิทธิเสรีภาพในด้านต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองข่าวสารและข้อมูล อันเป็นความลับส่วนบุคคลมากขึ้น นอกเหนือจากการคุ้มครองข่าวสารและข้อมูล อันเป็นความลับของทางราชการอันมีอยู่แต่เดิมแล้ว จะเห็นได้จากกฎหมายต่าง ๆ อาทิเช่น พระราชบัญญัติโทรเลขและโทรศัพท์ พ.ศ. 2477 พระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ.2484 พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ.2494 พระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ.2534 และที่สำคัญที่สุดเห็นจะได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2538 เป็นต้น ในส่วนของการคุ้มครองข่าวสารและข้อมูลอันเป็นความลับของทางราชการก็ยังคงมีอยู่ อาทิเช่น พระราชบัญญัติสมุดข่าวสารและหนังสือพิมพ์ แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2475 พระราชบัญญัติคุ้มครองความลับในราชการ พ.ศ. 2483 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรักษาความลับของทางราชการ พ.ศ. 2499 เป็นต้น

ดังนั้น จะเห็นพัฒนาการการเปลี่ยนแปลงการให้ความคุ้มครองข่าวสารและข้อมูลส่วนบุคคลแล้วว่า มีพัฒนาการขึ้นมาเป็นขั้นตอนอย่างไร การให้ความคุ้มครองข่าวสารและข้อมูลนั้นมีมาตั้งแต่สมัยอยุธยาแล้ว แต่ลักษณะการคุ้มครองข่าวสารและข้อมูลจะ

เน้นไปในเรื่องของข่าวสารและข้อมูลอื่นเป็นความลับของบ้านเมือง ครั้นยุคสมัยเปลี่ยนมีการพัฒนาระบบระบอบการปกครองขึ้นมาตามลำดับ สังคมได้ให้ความสำคัญคุ้มครองในเรื่องข่าวสารและข้อมูลมากขึ้นโดยนอกจากจะคุ้มครองข่าวสารและข้อมูลอื่นเป็นความลับของทางราชการแล้ว ยังให้การรับรองคุ้มครองข่าวสารและข้อมูลที่เป็นส่วนบุคคลเพิ่มขึ้นด้วย ทั้งนี้มาจากสาเหตุที่ประเทศไทยยอมรับในหลักการของสิทธิมนุษยชน จึงมีการบัญญัติกฎหมายให้ความรับรองคุ้มครองไว้ว่า "สิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ หรือชื่อเสียง และความเป็นอยู่ส่วนตัวย่อมได้รับความคุ้มครอง" คำว่า "ความเป็นอยู่ส่วนตัว" ตามความหมายของรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ก็คือ สิทธิความเป็นส่วนตัว (Right to Privacy) นั่นเอง และการคุ้มครองข่าวสารและข้อมูลส่วนบุคคลก็เป็นส่วนหนึ่งของสิทธิความเป็นส่วนตัว ซึ่งจะต้องได้รับความคุ้มครองดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

วิเคราะห์หลักกฎหมายและขอบเขตของการกระทำอันมิชอบต่อข้อมูลส่วนบุคคลตามกฎหมายไทย

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่าการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลถือเป็นเรื่องใหม่ ซึ่งสังคมไทยเริ่มจะยอมรับเมื่อไม่นานมานี้เอง เดิมทีแม้จะมีกฎหมายคุ้มครองข่าวสารและข้อมูล แต่ส่วนใหญ่ก็เป็นข่าวสารและข้อมูลอื่นเป็นความลับของทางราชการ ซึ่งไม่สามารถเปิดเผยให้ผู้อื่นผู้ใดทราบได้

กฎหมายที่เกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ซึ่งพอจะเทียบเคียงได้ก็น่าจะได้แก่ พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ.2499 หรือประมวลกฎหมายอาญานั้นเอง ซึ่งได้วางหลักความผิดในการคุ้มครองข่าวสารและข้อมูลส่วนบุคคลไว้ในหมวดที่เกี่ยวกับเสรีภาพและชื่อเสียงของบุคคลอื่นได้แก่ ความผิดฐานเปิดเผยความลับและความผิดฐานหมิ่นประมาท³⁰

เมื่อพิจารณาถึงกฎหมายทั้งสองฐานความผิด กับวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลให้พ้นจากการแทรกแซง ครอบงำ หรือก่อให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญแล้ว จะเห็นได้ว่า องค์ประกอบสำคัญของการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่มุ่งจะคุ้มครองประการแรกคือ "การล่วงรู้" หรือ "การเข้าถึง" ข่าวสารและข้อมูลนั้นนั่นเอง ไม่ว่าจะโดยชอบหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย ไม่ว่าจะโดยมีหน้าที่ หรือไม่มีหน้าที่ และประการที่สอง ได้แก่ "การเปิดเผย" ข่าวสารและข้อมูล อันเป็นของบุคคลอื่นต่อบุคคลที่สามหรือบุคคลภายนอก ไม่ว่าจะด้วยความยินยอม หรือไม่ยินยอมของเจ้าของข่าวสารและข้อมูลนั้นก็ตาม

จะเห็นได้ว่า ความผิดทั้งสองฐานดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้นยังไม่สามารถคุ้มครองข่าวสารและข้อมูลอันเป็นส่วนตัวได้อย่างทั่วถึง ทั้งนี้เพราะองค์ประกอบความผิดบางประการของความผิดฐานหมิ่นประมาท และฐานเปิดเผยความลับไม่ครอบคลุมเพียงพอ กล่าวคือ การกระทำที่ถือได้ว่าเป็นการละเมิด ในบางกรณีไม่สามารถปรับเข้าฐานความผิดทั้งสองฐานได้ แต่โดยเนื้อแท้แล้ว จะเห็นได้ชัดว่ามีการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลในเรื่องเกี่ยวกับข่าวสาร และข้อมูลอันเป็นส่วนตัวของบุคคลนั้นแล้ว ดังจะได้วิเคราะห์ถึงต่อไป

³⁰ ดูประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 322 และ มาตรา 326

1. วิเคราะห์ความหมายและขอบเขตของ "การล่องรู้" และ "การเปิดเผย" ตามกฎหมายอาญา

ดังได้กล่าวไว้ในบทที่สองแล้วว่า การกระทำอันมิชอบต่อข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ การล่องรู้และการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งแต่เดิมหากเราอธิบายถึงลักษณะการกระทำของการกระทำสองลักษณะนี้ ย่อมเป็นที่เข้าใจกันโดยทั่วไปว่ามีความหมายอย่างไร

แต่เนื่องจากในปัจจุบันนี้ลักษณะของการกระทำต่อข้อมูลได้แปรเปลี่ยนจากการล่องรู้และการเปิดเผยข้อมูลด้วยวิธีธรรมดาไป ทั้งนี้มาจากสาเหตุของการพัฒนาเครื่องมือตลอดจนอุปกรณ์ด้านเทคโนโลยีของสังคมข่าวสารและข้อมูล ซึ่งอาจไม่เรียกลักษณะการกระทำดังกล่าวเช่นเดิม แต่อาจเปลี่ยนเรียกไปเป็นประการอื่น เช่น การเข้าถึงข้อมูลในคอมพิวเตอร์ การได้มาซึ่งข่าวสารด้วยวิธีการดักสัญญาณแพ็กซ์ เป็นต้น

ดังนั้น จึงต้องมีการวิเคราะห์ความหมายและขอบเขตของคำว่า การล่องรู้และการเปิดเผย เพื่อชี้ให้เห็นได้ชัดเจนว่าในความเป็นจริงแล้ว คำนียามของการกระทำความผิดต่อข้อมูลส่วนบุคคลควรจะเป็นประการใด

"การล่องรู้" หมายความว่า การได้รับทราบข่าวสารและข้อมูลส่วนบุคคลอันเป็นของบุคคลอื่นมา ไม่ว่าจะเป็นการล่องรู้มาโดยเจตนาหรือไม่เจตนาก็ตาม ในความเหมาะสมของคอมพิวเตอร์ การล่องรู้น่าจะหมายความว่า "การเข้าถึง" ฐานข้อมูลในคอมพิวเตอร์นั่นเอง

ลักษณะของการล่องรู้ หรือการเข้าถึงน่าจะแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

ประเภทที่ 1 ก. การล่องรู้โดยชอบด้วยกฎหมายโดยเจตนา หมายถึง การล่องรู้ข่าวสารและข้อมูลอันเป็นส่วนตัวของบุคคลอื่นมาโดยเจตนาที่จะรู้ให้รู้ถึงข่าวสารและข้อมูลนั้น อันเกิดจากการอาศัยอำนาจหน้าที่ในการเป็นเจ้าพนักงาน เช่น เจ้าพนักงานการทะเบียนราษฎร ซึ่งมีหน้าที่ในการจัดทำและจัดเก็บรักษาข้อมูลทะเบียนประวัติราษฎร หรือ

โดยอาศัยเหตุจากการประกอบวิชาชีพอื่นจะทำให้สามารถล่วงรู้ข่าวสารและข้อมูลส่วนบุคคล
ของบุคคลอื่นได้ โดยเจ้าของข่าวสารและข้อมูลผู้นั้นเป็นผู้แจ้ง บอกหรือเล่าเรื่องหรือเป็นไป
โดยความยินยอมของบุคคลผู้เป็นเจ้าของข่าวสารและข้อมูลนั้น

ข. การล่วงรู้โดยชอบด้วยกฎหมายโดยไม่เจตนา หมายถึง
การที่ได้รับทราบ หรือได้ข่าวสารและข้อมูลอันเป็นส่วนตัวของบุคคลอื่นมาโดยมิได้ตั้งใจ ซึ่ง
ส่วนใหญ่จะเป็นไปโดยเหตุบังเอิญ มิได้มีเจตนา อาทิเช่น ได้ยินได้ฟังเรื่องราวหรือข้อมูลของ
บุคคลอื่นมาโดยมิได้ตั้งใจ ได้ยินจากการสนทนาทางโทรศัพท์หรือทราบจากเครื่องคอมพิวเตอร์
โดยบังเอิญ เป็นต้น

ประเภทที่ 2 การล่วงรู้โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ได้แก่ การได้หรือล่วง
รู้ข่าวสารและข้อมูลมาโดยวิธีที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งมีอยู่หลายวิธี ทั้งการรับซื้อข้อมูล การ
ดักฟังข้อมูล การจารกรรมข้อมูล เป็นต้น

จะสังเกตได้ว่าการล่วงรู้โดยเจตนาออกเหนือจากที่เป็นเจ้าพนักงานบัญชี
สามารถล่วงรู้ข่าวสารและข้อมูลของบุคคลอื่นได้โดยเจตนาอีก อาทิเช่น การสะกดรอย ซึ่ง
เป็นอาชีพของนักสืบ การเข้าไปทำจารกรรมหรือเรียกกันว่าจารชน การดักฟัง การรับซื้อ เป็น
ต้น ซึ่งการกระทำต่างๆ เหล่านี้จะถือได้ว่าเป็นการกระทำที่ค่อนข้างจะละเมิดต่อสิทธิความ
เป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลเป็นอย่างมาก

"การเปิดเผย" หมายความว่า การทำให้ผู้อื่นทราบข่าวสารและข้อมูลอัน
เป็นส่วนตัวนั้น โดยที่เจ้าของข่าวสารและข้อมูลนั้นไม่ยินยอม ไม่ว่าเรื่องที่จะเปิดเผยนั้นจะ
เป็นการลับหรือไม่ก็ตาม

การเปิดเผยข่าวสารและข้อมูลดังกล่าวจะเป็นการเปิดเผยแบบผู้นั้นนำไป
เล่าให้ฟังเอง โฆษณาทางเอกสารหนังสือพิมพ์ หรือนำเอาข่าวสารและข้อมูลที่ได้อามาโดยไม่
คำนึงถึงว่าจะอยู่ในรูปแบบใด หรือเป็นสื่อชนิดใดไปให้บุคคลที่สามหรือบุคคลภายนอก อันเป็น

บุคคลอื่นที่มีใจเจ้าของข่าวสารและข้อมูลนั้นอ่านเอง ดูเอง หรือทราบความหมายเองก็ได้และ การเปิดเผยนั้นก็มิได้จำกัดบุคคลไว้ว่าเปิดเผยให้ทราบกี่คนจึงจะเป็นความผิด ฉะนั้นการเปิดเผยต่อบุคคลเพียงคนเดียวก็เป็นความผิดได้แล้ว

2. วิเคราะห์การกระทำความผิดตามกฎหมายอาญา

ดังที่ได้กล่าวไปแล้วว่า การคุ้มครองสิทธิความเป็นส่วนตัวเป็นการคุ้มครองเกี่ยวกับความเป็นส่วนตัวของบุคคลให้ปลอดจากการรบกวนแทรกแซงหรือถือเอา หรือแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ อันถือได้ว่าเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล ซึ่งในเรื่องนี้รัฐได้ให้ความคุ้มครองเอาไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน และทั้งนี้ทั้งนั้น เมื่อมีการกระทำที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนขึ้นในสังคม รัฐหรืออำนาจรัฐซึ่งมีหน้าที่คอยควบคุมดูแลให้สังคมอยู่ในระเบียบ จึงต้องยื่นมือเข้ามาเกี่ยวข้อง โดยได้บัญญัติกฎหมายขึ้นรองรับการกระทำที่ถือว่าก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่สังคมดังกล่าว โดยในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ได้วางหลักคุ้มครองไว้ในกฎหมายลักษณะละเมิด มาตรา 420 421 และ มาตรา 423 ตามลำดับ กล่าวคือ

* มาตรา 420 "ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหายถึงแก่ชีวิตก็ดี แก่ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ท่านว่าผู้นั้นทำละเมิดจำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น"

มาตรา 421 "การใช้สิทธิซึ่งมีแต่จะให้เกิดเสียหายแก่บุคคลอื่นนั้น ท่านว่าเป็นการอันมิชอบด้วยกฎหมาย" และ

มาตรา 423 "ผู้ใดกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลาย ซึ่งข้อความอันฝ่าฝืนต่อความจริง เป็นที่เสียหายแก่ชื่อเสียงหรือเกียรติยศของบุคคลอื่นก็ดีหรือเป็นที่เสียหายแก่ทางทำมาหาได้ หรือทางเจริญของเขาโดยประการอื่นก็ดี ท่านว่าผู้นั้นจะต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่เขาเพื่อความเสียหายอย่างใด ๆ อันเกิดแต่การนั้น แม้ทั้งเมื่อตนมิได้รู้ว่าข้อความนั้นไม่จริง แต่หากควรจะได้รู้ได้

ผู้ใดส่งข่าวสาส์นอันตนมิได้รู้ว่าเป็นความไม่จริง หากว่าตนเองหรือผู้รับข่าวสาส์นนั้นมีทางได้เสียโดยชอบในการนั้นด้วยแล้ว ท่านว่าเพียงที่ส่งข่าวสาส์นเช่นนั้นหาทำให้ผู้นั้นต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนไม่"

จากหลักกฎหมายดังกล่าวจะเห็นได้ว่ากฎหมายได้ให้ความสำคัญกับสิทธิของบุคคลมาก จึงกล่าวไว้ในแนวกว้าง ๆ ดังนั้นไม่ว่าจะมีการกระทำใด ๆ ที่เป็นการละเมิดสิทธิของบุคคลอื่น บุคคลนั้นก็สามารเรียกให้ผู้กระทำชดเชยค่าสินไหมทดแทนจากการกระทำได้

คำว่า "สิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด" ตามบทบัญญัติของมาตรา 420 จะหมายถึงความถึงสิทธิประเภทใด และจะครอบคลุมสิทธิความเป็นส่วนตัว ดังที่ได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญหรือไม่นั้น ในเรื่องดังกล่าวนี้มีคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 124/2487³¹ วางหลักไว้ว่า "พูดถึงสิทธิ หากจะกล่าวโดยย่อและรวบรัดแล้ว ก็ได้แก่ประโยชน์อันบุคคลมีอยู่ แต่ประโยชน์จะเป็นสิทธิหรือไม่ ก็ต้องแล้วแต่ว่าบุคคลอื่นมีหน้าที่ต้องเคารพหรือไม่ ถ้าบุคคลอื่นมีหน้าที่ต้องเคารพประโยชน์นั้นก็ไม่ใช่เป็นสิทธิ กล่าวคือได้รับการรับรองและคุ้มครองของกฎหมาย..."

ดังนั้น คำว่า "สิทธิ" ตามมาตรา 420 ต้องเป็นสิทธิตามกฎหมาย คือสิทธิที่กฎหมายรับรองคุ้มครอง โดยทำให้เสียหายแก่สิทธิเช่นนี้เป็นการผิดกฎหมายเหมือนกันหมด เพราะสิทธิที่มีอยู่ตามกฎหมายบังคับแก่บุคคลได้ทั่วไป³²

ส่วนในมาตรา 423 เกี่ยวกับการไขข่าวแพร่หลาย เป็นที่เสียหายแก่ชื่อเสียงหรือเกียรติคุณของบุคคลอื่น นั่นก็คือการหมิ่นประมาทในทางพंगนเอง เป็นการใช้คำพูดและคำเขียนเพิ่มเติมจากมาตรา 420 ทั้งนี้เพราะมาตรา 420 มิได้ระบุความเสียหายดังกล่าวไว้

³¹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 124/2487

³² พจน์ ปุชปาคม, ละเมิด (กรุงเทพมหานคร : กรุงเทพมหานครการพิมพ์, 2530)

เมื่อพิจารณาหลักเกณฑ์ของคำว่าสิทธิตามกฎหมายที่วางบทบัญญัติในทางแพ่งไว้แล้วจะเห็นได้ว่า สิทธิความเป็นอยู่ส่วนตัว ถือได้ว่าเป็นสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดตามมาตรา 420 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แล้ว เพราะสิทธิความเป็นอยู่ส่วนตัว เป็นสิทธิที่มีอยู่ตามกฎหมาย และกฎหมายให้ความคุ้มครองคุ้มครองไว้

มีคำถามต่อมาว่าสิทธิความเป็นอยู่ส่วนตัวในเรื่องที่เกี่ยวกับการคุ้มครองข่าวสารและข้อมูลส่วนบุคคลมีกฎหมายแพ่งให้ความคุ้มครองคุ้มครองเท่านั้นเองหรืออย่างไรและกฎหมายอาญาให้ความคุ้มครองคุ้มครองในเรื่องดังกล่าวมาน้อยแค่ไหน เพียงไร ซึ่งในเรื่องเกี่ยวกับบทบังคับตามกฎหมายอาญาในเรื่องดังกล่าวนี้ นั้น ก่อนที่จะพิจารณาวิเคราะห์รายละเอียดเกี่ยวกับบทมาตราที่เกี่ยวข้อง ควรจะต้องพิจารณาถึงแนวทางการบังคับใช้กฎหมายก่อนเป็นอันดับแรก

กฎหมายอาญาเป็นกฎหมายที่มีขึ้นเพื่อคุ้มครองป้องกันความปลอดภัยของสังคมมนุษย์ ถือเป็นกฎระเบียบของสังคม รัฐเป็นผู้บังคับใช้กฎหมายดังกล่าวกับทุกคนที่อยู่ในสังคม ความรับผิดทางอาญาจะมีได้ต้องมีความเสียหายเกิดขึ้นในสังคม หากไม่มีความเสียหายเกิดขึ้น ก็ไม่ถือว่ามีความผิด ดังนั้นจึงไม่มีโทษที่ผู้กระทำจะต้องได้รับ

ในส่วนของกฎหมายอาญามีบทบังคับที่เกี่ยวกับการคุ้มครองชื่อเสียง เสรีภาพของบุคคลอยู่ตามมาตรา 309 ถึงมาตรา 333 อันระบุเป็นความผิดฐานหมิ่นประมาท และความผิดฐานเปิดเผยความลับ ซึ่งจะเกี่ยวเนื่องหรือสัมพันธ์กับการคุ้มครองข่าวสารและข้อมูลส่วนบุคคลประการนั้นจะได้กล่าวถึงต่อไป นอกจากนี้ยังมีกฎหมายอาญาที่เห็นว่าจะมีความสัมพันธ์กับการคุ้มครองข่าวสารและข้อมูลส่วนบุคคลนี้อยู่อีกฐานความผิดหนึ่ง ซึ่งก็คือ ความผิดฐานลักทรัพย์นั่นเอง ซึ่งจะได้วิเคราะห์บทบัญญัติเกี่ยวกับความผิดทั้งสามไว้ ดังต่อไปนี้

- ความผิดฐานเปิดเผยความลับ บทบัญญัติไว้ในมาตรา 322 ถึงมาตรา 325 ดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้นว่า ประเทศไทยมีการคุ้มครองข่าวสารและข้อมูลอันเป็นความลับมาตั้งแต่สมัยอยุธยาแล้ว และในปัจจุบันนี้ ประมวลกฎหมายอาญาก็ได้วางหลักไว้ในมาตราดังกล่าวนี้ ซึ่งสามารถแยกการเปิดเผยความลับตามมาตราต่าง ๆ เหล่านี้ได้ คือ

ก) ความผิดฐานเปิดเผยจดหมาย โทรเลขหรือเอกสาร จากความผิดฐานนี้ จะเห็นได้ว่า เป็นการคุ้มครองสิทธิความเป็นส่วนตัวของบุคคล โดยองค์ประกอบของความผิดฐานนี้ก็คือ การเปิดผนึก หรือเอาไปซึ่งจดหมาย โทรเลขหรือเอกสารใดๆ ซึ่งปิดผนึกของผู้อื่น

การเปิดผนึก คือ การทำให้ผนึกที่ปิดไว้นั้นออก ทั้งนี้โดยไม่จำเป็นว่าจะล่วงรู้ข้อความหรือไม่ การพยายามให้เทคโนโลยีเพื่อล่วงรู้ข้อความโดยไม่มีการเปิดผนึกก็เป็นการเปิดผนึก³³

ส่วนคำว่า "เปิดผนึก" ในความหมายของท่านอาจารย์สุปัน พูลพัฒน์ หมายความว่า การฉีกเปิด หรือทำลายสิ่งที่ห่อหุ้มอยู่ภายนอกเพื่อจะเห็นสิ่งที่อยู่ภายในนั้น จะหุ้มห่อด้วยซองหีบไม้ หีบกระดาษ หรือกระดาษซึ่งเขาได้ผนึกผูกมัดตรึงตราปิด หรือห่อไว้ก็ได้"³⁴

การกระทำ ซึ่งทำให้เกิดความผิดฐานนี้คือ การเปิดผนึกหรือการเอาไป ส่วนเพื่อล่วงรู้ข้อความก็ดี หรือเพื่อนำข้อความออกเปิดเผยก็ดี ถือเป็นมูลเหตุจูงใจ หรือเจตนาพิเศษของมาตรานี้

³³ คณิต ฒ นคร, กฎหมายอาญาภาคความผิด, พิมพ์ครั้งที่ 4 แก้ไขเพิ่มเติม (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2535), หน้า 124.

³⁴ สุปัน พูลพัฒน์, คำอธิบายเรียงมาตราประมวลกฎหมายอาญา, พิมพ์ครั้งที่ 6 (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จรัสนิทวงศ์, 2521), หน้า 446.

มีปัญหาว่า ถ้าเปิดผนึกหรือเอาไปซึ่งเอกสารดังกล่าวแล้ว แต่ยังไม่ล่วงรู้หรือนำไปเปิดเผย จะมีความผิดตามมาตรานี้หรือไม่

เจตนารมณ์ของกฎหมายมาตรานี้ ให้ความสำคัญแก่การเปิดผนึกหรือเอาไปนั้น มีเจตนาเพื่อล่วงรู้ หรือเพื่อนำข้อความออกเปิดเผยหรือไม่ ถ้ามีเจตนาดังกล่าวแล้ว แม้จะยังไม่รู้ข้อความในจดหมาย หรือยังไม่ได้นำข้อความออกเปิดเผยก็ดี ก็ถือเป็นความผิดสำเร็จแล้ว เพราะมาตรานี้ได้บัญญัติไว้เพียงว่า "เพื่อ" เท่านั้น ไม่ใช่ต้องรู้ข้อความ หรือนำเอาข้อความไปเปิดเผยแล้ว เพราะถือกันโดยทั่วไปว่าข้อความในจดหมายโทรเลขหรือเอกสารอื่นใดที่ยังปิดผนึกอยู่นั้นเป็นความลับอยู่ในตัว แม้ความจริงจดหมาย โทรเลข หรือเอกสารนั้นจะไม่มี ความลับอะไรเลยก็ตาม ในส่วนนี้จึงเห็นได้ว่า กฎหมายมิได้คำนึงว่าจะมีการล่วงรู้ หรือมีการนำข้อความไปเปิดเผยหรือยัง กล่าวง่าย ๆ ก็คือยังไม่จำเป็นต้องมีการกระทำในส่วนนี้ เพียงแต่มีเจตนาที่จะกระทำเท่านั้น ทั้งนี้เพราะส่วนที่เป็นการกระทำตามมาตรานี้ก็ คือ การเปิดผนึก หรือการเอาไปนั่นเอง³⁵

ส่วนวัตถุที่กระทำต่อในกรณีตามมาตรานี้ก็ คือ จดหมาย โทรเลข หรือเอกสารใด ๆ ซึ่งปิดผนึกของผู้อื่น จะเห็นได้ว่ากฎหมายใช้คำว่า "ซึ่งปิดผนึก" แสดงว่า ถ้าเอกสารต่าง ๆ ดังกล่าวเปิดอยู่ก่อนแล้ว มีคนแอบมาอ่านหรือเอาไปอ่านก็ไม่เข้าองค์ประกอบความผิดของมาตรา 326 ดังนั้น จึงมีปัญหาสำคัญที่น่าคิดว่าคำว่า "เอกสารใด ๆ" กับคำว่า "ปิดผนึก" มีความหมายกว้างขวางครอบคลุมเพียงใด

ในกรณีนี้ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา (7), (8), (9) ได้ให้คำนิยาม คำว่า "เอกสาร" ไว้ หมายถึง กระดาษหรือวัตถุอื่นใด ซึ่งได้ทำให้ปรากฏความหมายด้วยตัวอักษร ตัวเลข ผัง หรือแผนแบบอย่างอื่น จะเป็นโดยวิธีพิมพ์ ถ่ายภาพ หรือวิธีอื่นอันเป็นหลักฐานแห่งความหมาย รวมทั้งเอกสารราชการและเอกสารสิทธิด้วย

³⁵ สุปัน พูนพัฒน์, คำอธิบายเรียงมาตราประมวลกฎหมายอาญา, หน้า 446.

แต่มีใช้ว่าสิ่งพิมพ์จำนวนมากที่หาได้ทั่วไปที่ปราศจากเรื่องส่วนตัว จะเป็น "เอกสารใด" ตามความหมายในมาตรานี้ เพราะจดหมายหรือเอกสารใดในความหมายของมาตรานี้ อยู่ที่ว่าจะต้องมีข้อมูลหรือข่าวสารหรือข้อความอย่างใด ๆ ที่เป็นเรื่องส่วนตัวของบุคคลอยู่ในนั้น ดังนั้น ใบปลิวโฆษณาสินค้า จึงมีใช้ "เอกสารใด" ตามความหมายของมาตรานี้

คำว่า "ปิดผนึก" * นั้น น่าจะตรงข้ามกับการเปิดผนึกคือ การทำให้วัตถุหรือสิ่งใด ๆ ปิดลง โดยมีวัตถุประสงค์ไม่ให้ผู้อื่นทราบข้อความที่อยู่ในนั้น พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานให้คำนิยามคำว่า "ปิด" ว่า กั้นไม่ให้เผยออกหรือเอาของแบบติดให้แน่น คำว่า "ผนึก" หมายถึง ติดให้แน่น หรืออัดให้แน่น หรือปิดให้แน่น

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า "เอกสารใด" ตามความหมายในมาตรานี้ จึงหมายถึงสิ่งที่จารึกด้วยลายลักษณ์อักษรทุกชนิดโดยไม่คำนึงถึงเนื้อความ และไม่จำเป็นว่าจะต้องมีความลับอยู่ในนั้น ³⁶

³⁶ คณิต ณ นคร, กฎหมายอาญาภาคความผิด, หน้า 124.

* มีปัญหาว่า สิ่งที่ปรากฏอยู่บนจอคอมพิวเตอร์ เครื่องแฟกซ์ จะถือว่าเป็น "เอกสารใด" ตามความหมายในมาตรานี้หรือไม่ และหากเครื่องดังกล่าวปิดอยู่ จะถือว่าเป็น "การปิดผนึก" อยู่หรือไม่

ถ้าพิจารณากันตามความหมายดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้เขียนเห็นว่า การกระทำตามปัญหานี้ไม่น่าจะถือว่าเป็นสิ่งที่ปรากฏอยู่บนจอคอมพิวเตอร์หรือเครื่องแฟกซ์เหล่านี้ จึงถือว่าเป็น "เอกสารใด" และการที่เครื่องดังกล่าวปิดการใช้ก็มิใช่ถือว่าเป็นการปิดผนึกตามความหมายของมาตรานี้ ดังนั้น การคุ้มครองข่าวสารและข้อมูลส่วนบุคคลจึงยังมีปัญหาอยู่ในการปรับใช้กฎหมาย เพราะเห็นได้ว่ากฎหมายอาญายังครอบคลุมไม่ถึงโดยเฉพาะกับการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ ซึ่งทั้งตัววัตถุ การกระทำ จะแตกต่างไปจากความหมายของวัตถุ หรือการกระทำตามกฎหมายที่ใช้อยู่ในปัจจุบันนี้

ส่วน "ปิดผนึก" หมายถึง "แสดงว่าเจ้าของไม่ประสงค์จะให้ผู้อื่นทราบข้อความ"³⁷

ข) ความผิดฐานเปิดเผยความลับที่ได้มาในหน้าที่หรือจากอาชีพ ความผิดฐานนี้ คือ การเปิดเผยความลับของผู้อื่นที่ผู้กระทำได้ล่วงรู้หรือได้มาโดยเหตุที่เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ โดยเหตุเป็นผู้ประกอบอาชีพอิสระ เช่น แพทย์ หนายความ เกษีษกร เป็นต้น

การกระทำที่ถือเป็นความผิดฐานนี้ คือ การเปิดเผยความลับของผู้อื่น การเปิดเผยตามความในมาตรานี้ ก็ได้แก่ การนำไปแจ้งแก่บุคคลอื่นต่อไป เพื่อทราบเรื่องราวอันปกปิดของบุคคลอื่น

คำว่า "ความลับ" ตามนัยมาตรานี้ หมายถึง "ข้อความซึ่งผู้มีประโยชน์ได้เสียประสงค์จะปกปิด โดยยอมให้รู้ภายในวงจำกัด ประกอบด้วยสาระ 3 ประการคือ ความไม่ค่อรู้กันของข้อเท็จจริง เจตจำนงที่จะเก็บไว้เป็นความลับ และผลประโยชน์ของการเก็บไว้เป็นความลับ"³⁸

อย่างไรก็ตาม มีข้อนำสังเกตุว่า อะไรเป็นความลับของบุคคลนั้นย่อมไม่เหมือนกัน เพราะบางกรณีเป็นความลับของบุคคลหนึ่ง แต่อีกบุคคลหนึ่งไม่ถือว่าเป็นความลับ ฉะนั้นข้อความหรือสิ่งใดจะเป็นความลับหรือไม่ จึงต้องแล้วแต่ข้อเท็จจริงตามพฤติการณ์แวดล้อม และฐานะของแต่ละบุคคลนั้น

³⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 124.

³⁸ คณิต ฒ นคร, กฎหมายอาญาภาคความผิด, พิมพ์ครั้งที่ 4 แก้ไขเพิ่มเติม (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2535), หน้า 126.

- ความผิดฐานหมิ่นประมาท บัญญัติไว้ในมาตรา 326 ถึง มาตรา 333 และในมาตรา 326 บัญญัติว่า "ผู้ใดใส่ความผู้อื่นต่อบุคคลที่สาม โดยประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นนั้นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นหรือถูกเกลียดชัง ผู้นั้นกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาทต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ"³⁹

ในมาตรา 327 เน้นความผิดฐานหมิ่นประมาทผู้ตาย มาตรา 328 เป็นบทเพิ่มโทษให้หนักขึ้น ส่วนในมาตรา 329 เป็นบทบัญญัติยกเว้นการกระทำที่ไม่เป็นความผิดฐานหมิ่นประมาท โดยมีหลักเกณฑ์คือ

- ต้องเป็นการแสดงความคิดเห็นหรือข้อความใดโดยสุจริต
- เพื่อความชอบธรรม ป้องกันตนหรือส่วนได้เสียเกี่ยวกับตนตาม

คลองธรรม

- ในฐานะเป็นเจ้าของงานปฏิบัติการตามหน้าที่
- ดิชมด้วยความเป็นธรรม ซึ่งบุคคลหรือสิ่งใดอันเป็นวิสัยของ

ประชาชนย่อมกระทำ

- ในการแจ้งข่าวด้วยความเป็นธรรม เรื่องการดำเนินการอันเปิด

เผยในศาลหรือในการประชุม

นอกจากนี้ในมาตรา 330 ยังได้วางหลักไว้อีกว่า ถ้าพิสูจน์ได้ว่าข้อที่หาว่าเป็นหมิ่นประมาทนั้นเป็นความจริง แต่ก็ถือได้ว่าเป็นเอกสิทธิ์ที่ไม่ได้เด็ดขาด เพราะยังมีเงื่อนไขที่ต้องปฏิบัติอีก คือการพิสูจน์ความจริง

³⁹ ดูประมวลกฎหมายอาญามาตรา 326

ในมาตรา 330 นี้ ไม่ได้ระบุถึงความสุจริตของผู้กระทำความผิดไว้เลย เพียงแต่สามารถพิสูจน์ความจริงได้เท่านั้นก็เพียงพอแล้ว แต่ในกฎหมายสหรัฐอเมริกาในบางมลรัฐนั้น ความจริงจะเป็นข้อแก้ตัวได้ก็เฉพาะต่อเมื่อผู้กระทำได้กระทำโดยเจตนาสุจริตโดยปราศจากเจตนาร้ายต่อผู้เสียหาย ถ้ากระทำไปโดยไม่สุจริตแม้จะเป็นความจริงก็อาจต้องรับผิดฐานหมิ่นประมาทได้

ในมาตรา 330 วรรคท้าย ได้บัญญัติว่า "แต่ห้ามมิให้พิสูจน์ ถ้าข้อหาที่ว่าเป็นหมิ่นประมาทนั้นเป็นการใส่ความในเรื่องส่วนตัว และการพิสูจน์จะไม่เป็นประโยชน์แก่ประชาชน"

อย่างไรก็ตาม แม้จะเป็นการใส่ความในเรื่องส่วนตัวแต่ถ้าการพิสูจน์นั้นจะเป็นประโยชน์ต่อประชาชน จำเลยก็สามารถพิสูจน์ได้ มีปัญหาต่อมาว่า แค่นั้น เพียงใดจึงจะถือว่าเป็นประโยชน์ต่อประชาชนนั้น ตามกฎหมายอาญามาตรานี้ ให้ถือเอาว่าหมายถึงสาธารณประโยชน์หรือส่วนได้เสียของประชาชนทั่วไป เช่น ความประพฤติของพระสงฆ์ ของนักการเมือง ข้าราชการ

ส่วนคำว่าเรื่องส่วนตัวนั้น หมายถึง เรื่องที่เป็นการเฉพาะตัวของผู้เสียหายไม่เกี่ยวกับส่วนรวมหรือสาธารณชนหรือไม่เกี่ยวกับหน้าที่การงานของผู้เสียหาย เช่น ใส่ความนายแดงว่ากินอาหารมูมมาม เป็นคนเจ้าชู้ เป็นต้น เรื่องเหล่านี้ถือเป็นเรื่องส่วนตัวเป็นข้อมูลส่วนบุคคล แต่ไม่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนในการพิสูจน์ จึงพิสูจน์ไม่ได้ แต่จะเป็นความผิดฐานหมิ่นประมาทหรือไม่ก็ต้องดูว่าครบองค์ประกอบความผิดหรือไม่

แต่ก็มีข้อยกเว้นว่า ถ้าเรื่องส่วนตัวดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ต่อประชาชน ก็สามารถพิสูจน์ความจริงเพื่อยกเว้นโทษได้ เช่น ใส่ความว่านางสาวไทยคนนี้มีสามีแล้ว ทั้ง ๆ ที่ระเบียบของการประกวดนางสาวไทยระบุว่าจะต้องเป็นโสด เช่นนี้แม้จะเป็นเรื่องส่วนตัวก็ถือว่าการพิสูจน์เป็นประโยชน์ต่อประชาชน

- ความผิดฐานลักทรัพย์ ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 334 ได้วางหลักไว้ว่า "ผู้ใดเอาทรัพย์ของผู้อื่น หรือที่ผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วยไปโดยทุจริต ผู้นั้นกระทำความผิดฐานลักทรัพย์..."

องค์ประกอบความผิดคือ การเอาทรัพย์ของผู้อื่น หรือที่ผู้อื่นมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของอยู่ด้วยไป โดยมีเจตนาทุจริต

คำว่า "ทรัพย์" ตามความหมายในมาตรานี้ จะหมายถึงอะไรได้บ้าง เมื่อพิจารณาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 137 ซึ่งให้คำนิยามไว้ว่า ได้แก่ "วัตถุที่มีรูปร่าง"⁴⁰ ดังนั้นทรัพย์จึงหมายถึง สัตว์ทุกชนิด สิ่งของทุกอย่าง จะมีมูลค่าเท่าใด ไม่ใช่ประการสำคัญ แม้ทรัพย์ไม่มีราคา ก็สามารถถูกลักได้ เช่น หมายเรียกพยาน จดหมายหมายส่วนตัวของบุคคล เป็นต้น แต่สิทธิเรียกร้องหรือสิทธิอื่นไม่เป็นทรัพย์

ฎีกาที่ 877/2501⁴¹ ได้วินิจฉัยโดยมติที่ประชุมใหญ่ว่า "ไฟฟ้าเป็นทรัพย์ การลักกระแสไฟฟ้าจึงเป็นความผิดฐานลักทรัพย์" ซึ่งเห็นได้ว่า ศาลฎีกาได้วินิจฉัยโดยวางหลักไว้ตรงข้ามกับนิยามความหมายของคำว่า "ทรัพย์" ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 137 แต่กลับวินิจฉัยว่า ไฟฟ้าถือเป็นพลังงาน เป็นกำลังแห่งธรรมชาติอันอาจถือเอาได้ตามมาตรา 101 (มาตรา 140 ใหม่)⁴² ในนิยามความหมายของคำว่า "สังหาริมทรัพย์" ดังนั้นเมื่อลักกระแสไฟฟ้า จึงมีความผิดฐานลักทรัพย์นั่นเอง

นอกจากนี้ ทรัพย์ที่จะเป็นวัตถุแห่งการกระทำได้ต้องเป็นทรัพย์ที่มีลักษณะที่จะพาไปได้ ถ้าเป็นอสังหาริมทรัพย์ก็ต้องกระทำให้เป็นสังหาริมทรัพย์ก่อน

⁴⁰ ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 109 ตอนที่ 42 ลงวันที่ 8 เมษายน 2535, หน้า 1.

⁴¹ คำพิพากษาฎีกาที่ 877/2501

⁴² ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 140

การเอาไป หรือการพาเอาไปซึ่งทรัพย์สิน หมายถึง การเอาไปจากการครอบครองของผู้อื่น โดยการทำให้ทรัพย์สินนั้นเคลื่อนที่ไปจากที่เดิม ส่วนจะไปได้ไกลแค่ไหน จึงจะถือว่าเป็นลักทรัพย์นั้นต้องพิจารณาเป็นรายกรณีไป

จากหลักดังกล่าวข้างต้นของความผิดฐานลักทรัพย์ มีปัญหาตามมาว่า การขโมยข่าวสารและข้อมูลจากอุปกรณ์ทางเทคโนโลยีอันทันสมัย อาทิเช่น การขโมยข่าวสารและข้อมูลจากจอคอมพิวเตอร์ โดยการจำ โดยการเข้าถึงหรือล่วงรู้ การคัดลอก การอัดสำเนา แผ่นดิสก์ การลักสัญญาณภาพ ซึ่งส่งข้อมูลและข่าวสารต่าง ๆ ดังนี้ จะถือว่าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์หรือไม่

ทั้งนี้ต้องมาพิจารณาว่า ข่าวสารและข้อมูลเป็นทรัพย์สินหรือไม่ ซึ่งถ้าจะว่ากันตามบทนิยามซึ่งบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 98 แล้ว ผู้เขียนเห็นว่า ตัวข่าวสารและข้อมูลเองนั้นหาได้เป็นทรัพย์สินแต่ประการใดไม่ ขึ้นอยู่กับว่ามันจะประกอบเข้ากับวัตถุอื่นที่มีรูปร่าง เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ กระดาษ ฯลฯ ดังนี้ เพราะฉะนั้นถ้าเอาเครื่องคอมพิวเตอร์หรือกระดาษ หรือวัตถุอื่นใดที่มีข้อมูลและข่าวสารบรรจุอยู่ไป ดังนี้ ถือว่าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์แน่นอน

แต่เนื่องจากการกระทำดังกล่าวเพราะตัววัตถุที่กระทำ คือ "ทรัพย์สิน" หรือลักษณะการกระทำ "การเอาไป" นั้น ไม่เข้าเป็นองค์ประกอบความผิดตามมาตรานี้ อย่างแน่แท้ และในเรื่องเหล่านี้ก็ยังไม่เคยมีคำพิพากษาฎีกาวินิจฉัยไว้แต่อย่างใด หรือจะถือได้หรือไม่ว่า สัญญาณต่าง ๆ คือ กำลังแรงธรรมชาติอย่างหนึ่ง ดังที่ศาลฎีกาได้วินิจฉัยว่า ไฟฟ้า ถือเป็นพลังงานเป็นกำลังแรงธรรมชาติอย่างหนึ่งเช่นนี้ได้หรือไม่ ซึ่งเหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งที่กำลังเป็นปัญหาอยู่ในปัจจุบันทั้งสิ้น ทั้งนี้เพราะถ้าหากการกระทำดังกล่าวเหล่านี้ ยังไม่ถือว่าเป็นการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์แล้ว ก็คงจะไม่มีกฎหมายอาญามาตราไหน หรือบทไหนจะให้ความคุ้มครองข่าวสารและข้อมูลส่วนบุคคลได้อีก

3. ข้อดี-ข้อเสีย ของกฎหมายไทยที่ใช้บังคับในปัจจุบัน เกี่ยวกับการคุ้มครอง ข้อมูลส่วนบุคคล

การจะกล่าวว่ากฎหมายที่ออกมาบังคับใช้มีผลดี และผลเสียอย่างไร การต้องย้อนไปพิจารณาวัตถุประสงค์ในการออกกฎหมายในแต่ละฉบับว่า วัตถุประสงค์นั้น มุ่งจะคุ้มครองสิ่งใด มีแนวทางหรือทิศทางอย่างไร เมื่อทราบวัตถุประสงค์หรือความมุ่งหมายแล้วก็จะสามารถบอกได้ว่ากฎหมายที่ใช้บังคับอยู่นั้น มีข้อดี และข้อเสียอย่างไร ข้อดีของการออกกฎหมายประการสำคัญผู้เขียนเห็นว่าจะอยู่ที่กฎหมายฉบับนั้นสามารถกำหนดแนวทางการคุ้มครองหรือการปฏิบัติต่อบุคคลทั่วไปหรือเฉพาะกลุ่มในสังคมให้ปฏิบัติเป็นไปตามกฎหมายได้ ส่วนข้อเสียนั้น พิจารณาได้จากกฎหมายที่ออกไม่สามารถกำหนดแนวทางการคุ้มครองหรือการปฏิบัติต่อบุคคลได้หรือได้แต่ก็ไม่เพียงพอ

คงเป็นที่ยอมรับกันแล้วว่า ในปัจจุบันยุคโลกาภิวัตน์นี้ การคุ้มครองข่าวสาร และข้อมูลส่วนบุคคล หรือตลอดจนกระทั่งสิทธิส่วนบุคคลในประเทศไทยนับวันจะยิ่งมีความสำคัญและจำเป็นมากขึ้น สิ่งเกิดได้จากชีวิตประจำวันของแต่ละบุคคลมักจะถูกก้าวล่วงหรือล่วงละเมิดต่อความเป็นส่วนตัวหรือสิทธิส่วนบุคคลอยู่เป็นประจำ อยู่ที่ว่าคุณคนผู้กระทำละเมิดหรือถูกล่วงละเมิดนั้นจะรู้ หรือยินยอมกับการกระทำดังกล่าวนี้ แค่ไหน เพียงไร

การวิเคราะห์ข้อดีและข้อเสียของกฎหมายที่ใช้อยู่ในชีวิตประจำวัน จะทำให้สามารถทราบถึงข้อบกพร่อง หรือส่วนขาดส่วนเกินของกฎหมาย เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงหรือหามาตรการหรือแนวทางแก้ไขเพื่อใช้บังคับต่อไป

ข้อดี เมื่อพิจารณาถึงกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน ต้องยอมรับกันในเบื้องต้นก่อนว่า กฎหมายแต่ละฉบับที่ออกมาบังคับใช้ย่อมต้องเหมาะสม และเป็นที่ยอมรับกันในแต่ละยุคแต่ละสมัย กฎหมายบางฉบับอาจจะเหมาะสมและตรงตามเจตนารมณ์ของกฎหมายแล้วในยุคสมัยหนึ่ง แต่อาจไม่เหมาะสมหรือไม่ถูกต้องตรงตามวัตถุประสงค์ของผู้ออกกฎหมายในอีกยุคสมัยหนึ่งก็เป็นได้

ดังนั้น เมื่อย้อนกลับไปพิจารณากฎหมายฉบับต่าง ๆ ที่มีมาในอดีตและยังคงบังคับใช้อยู่ในปัจจุบันในประเด็นที่เกี่ยวกับการคุ้มครองข่าวสาร และข้อมูลส่วนบุคคลแล้วนั้น เห็นว่าเหมาะสมและถูกต้องตรงตามเจตนารมณ์ของกฎหมายในยุคนั้น ๆ แล้ว และจุดเด่นประการสำคัญของกฎหมายที่ออกมา ไม่ว่าจะเป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับเรื่องการละเมิดสิทธิตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หรือความผิดฐานหมิ่นประมาท เปิดเผยความลับและลักทรัพย์ ตามประมวลกฎหมายอาญา ก็คือ การบัญญัติความหมายหรือคำจำกัดความไว้อย่างกว้าง เพื่อให้ศาลซึ่งเป็นองค์กรในการปฏิบัติสามารถปรับใช้ หรือใช้ดุลพินิจได้อย่างไม่จำกัด อาจจะมีผู้แย้งว่ากฎหมายอาญาศาลต้องตีความโดยเคร่งครัด ซึ่งในความเป็นจริงนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้องแล้ว หากแต่การใช้ดุลพินิจของศาลอย่างกว้างขวางในที่นี้ก็คือ การปรับข้อเท็จจริงให้เข้ากับตัวบทกฎหมายนั้น ดังเช่น ฎีกาเรื่องการลักกระแสไฟฟ้า ซึ่งศาลได้พยายามปรับข้อเท็จจริงในเรื่องพลังงานไฟฟ้าให้เป็นทรัพย์ เพื่อจะได้ตีความตามบทบัญญัติของความผิดฐานลักทรัพย์ได้อย่างเคร่งครัด จึงเห็นได้ว่ากฎหมายที่ออกมามีส่วนตรงที่สามารถให้ศาลใช้ดุลพินิจได้อย่างกว้างขวางในกรณีการปรับข้อเท็จจริงที่อาจเกิดขึ้น เพื่อให้สอดคล้องตรงกันกับกฎหมายที่มีใช้อยู่ในขณะนั้น

ข้อเสีย ส่วนในด้านข้อเสียของกฎหมายไทยที่ให้ความคุ้มครองเรื่องสิทธิส่วนบุคคล หรือสิทธิความเป็นส่วนตัวอันเกี่ยวกับข่าวสารและข้อมูลส่วนบุคคลแล้วนั้นมีข้อเสียตรงที่ว่ายังไม่มีกฎหมายให้ความคุ้มครองในเรื่องดังกล่าวนี้โดยตรง หรือหากจะมีอยู่บ้างก็ยังไม่เพียงพอ หรือไม่อาจนำมาปรับใช้กับเหตุการณ์หรือสถานการณ์ในบางกรณีในปัจจุบันได้

กฎหมายที่จะให้ความคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลอื่นเกี่ยวกับข่าวสารและข้อมูลส่วนบุคคลได้จะต้องประกอบด้วยหลักการและวิธีปฏิบัติ แม้กฎหมายรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันจะบัญญัติให้ความคุ้มครองในเรื่องสิทธิความเป็นส่วนตัว นั่นก็เป็นเพียงแต่หลักการหรือแนวคุ้มครองอย่างกว้างๆ โดยทั่วไป หากได้มีกฎหมายอื่นใดซึ่งว่ากันในเรื่องวิธีปฏิบัติมารองรับเพื่อบังคับใช้ให้เป็นไปตามกฎหมายนั้น

แม้ในส่วนของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ในลักษณะละเมิดเองก็มี ได้กล่าวถึงสิทธิความเป็นส่วนตัวอันเกี่ยวกับข่าวสารและข้อมูลส่วนบุคคลแต่ประการใดเลย เพียงกล่าวถึงแต่คำว่า "สิทธิอย่างใดอย่างหนึ่ง" เท่านั้น ซึ่งก็ได้กำหนดไว้โดยเฉพาะเจาะจงว่าจะให้หมายความถึงสิทธิประเภทใดบ้าง ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการใช้ดุลพินิจของศาลนั่นเอง

เมื่อพิจารณากันต่อมาในส่วนของกฎหมายอาญา จะเห็นได้ว่า กฎหมายอาญาได้บัญญัติให้ความคุ้มครองสิทธิความเป็นส่วนตัวไว้ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในความผิดฐานหมิ่นประมาท ความผิดฐานเปิดเผยความลับ และความผิดฐานลักทรัพย์ แต่มีใครจะได้พิจารณาหรือไม่ว่า ความผิดในฐานความผิดต่างๆ เหล่านี้ จะนำมาบังคับใช้ได้โดยตรงกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน ซึ่งพัฒนาและวิวัฒนาการขึ้นเรื่อย ๆ หรือไม่ อาทิเช่น การนำเอาประวัติทางการแพทย์ของบุคคลที่มีชื่อเสียง มาเปิดเผยหรือเผยแพร่ในหนังสือพิมพ์ ดังนี้สามารถกระทำได้หรือไม่ จะเป็นความผิดอาญาฐานหมิ่นประมาทเปิดเผยความลับ และลักทรัพย์หรือไม่ อย่างไร

ในกรณีตามตัวอย่างข้างต้นนี้ หากพิจารณาจากองค์ประกอบของกฎหมายในความผิดฐานหมิ่นประมาทแล้ว จะเห็นได้ว่าเป็นความผิดฐานหมิ่นประมาทอย่างแน่แท้เพราะเป็นการใส่ความบุคคลอื่นต่อบุคคลที่สาม โดยประการที่น่าจะทำให้บุคคลนั้นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นหรือถูกเกลียดชัง มีปัญหาว่าการทำให้เสื่อมศรัทธาจะถือว่าทำให้เสื่อมเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น เกลียดชัง หรือไม่

ผู้เขียนเห็นว่า เป็นการทำให้เสื่อมเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นหรือถูกเกลียดชังแล้ว ทั้งนี้เพราะชื่อเสียงไม่สามารถวัดหรือคำนวณออกมาเป็นราคาได้ ไม่ว่าจะด้วยหน่วยวัดมาตราไหนทั้งสิ้น หากแต่สามารถวัดค่าหรือราคาได้ที่มนุษย์ทุก ๆ คนมีอยู่ต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกันในด้านจิตใจ ด้านศีลธรรม และด้านสังคมว่าการใส่ความนั้น ทำให้ชื่อเสียงหมดไปหรือลดน้อยถอยลงจากปกติธรรมดาของบุคคลแต่ละคนนั้นหรือไม่ เช่น มีผู้กล่าวว่า นายดำเป็นชู้กับนางแดงภริยาของนายขาว ดังนี้ ถ้าเทียบนายดำเป็นสินค้าชนิดหนึ่ง จะเห็นว่านายดำเสื่อมค่า หรือ

ราคาลงทันที เพราะการกระทำของนายคำผิดต่อศีลธรรม ในทางสังคมก็ไม่มีใครคบค้าสมาคมด้วย ย่อมทำให้ความเคารพนับถือของผู้อื่นที่เคยเคารพนับถือในด้านจิตใจลดน้อยถอยลงทันที

ส่วนการใส่ความ หมายถึง การกล่าวอ้างหรือทำให้แพร่หลาย ซึ่งข้อเท็จจริงที่กระทบถึงเกียรติของบุคคลให้ปรากฏต่อบุคคลอื่น คำพิพากษาฎีกาที่ 834/2510 ได้วางหลักไว้ว่า "การใส่ความหมายถึง การกล่าวยืนยันข้อเท็จจริงหรือความคิดเห็นที่เกี่ยวกับบุคคลอื่น ไม่ว่าข้อเท็จจริงที่ยืนยันหรือความคิดเห็นนั้นจะเป็นความจริงหรือความเท็จ ถ้าการกล่าวโดยประการน่าจะทำให้ผู้อื่นนั้นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นหรือถูกเกลียดชังแล้วก็เป็นการใส่ความตามมาตรา 326 นี้"⁴³

อย่างไรก็ตามความผิดฐานหมิ่นประมาทนี้ได้บัญญัติข้อยกเว้นไว้มากมาย สำหรับผู้กระทำความผิดที่จะไม่มีความผิด หรือมีแต่ไม่ต้องรับโทษ กล่าวคือ ถ้าเป็นการติชมด้วยความเป็นธรรม อันเป็นวิสัยของประชาชนที่พึงกระทำได้ ก็ไม่มีความผิดฐานหมิ่นประมาท ตามนัยคำพิพากษาฎีกาที่ 3317/2522 วางหลักว่า "กล่าวว่านายอำเภอพิมพ์หนังสือขายแล้วไม่นำเงินไปซื้ออาวุธแจกประชาชนตามที่โฆษณาไว้ ฯลฯ เป็นกรณีมีพฤติการณ์ล่องไปตามที่จำเลยพูดโฆษณาเป็นการกล่าวโดยสุจริตเพื่อความชอบธรรม ป้องกันส่วนได้เสียเกี่ยวกับคนที่สมัครเป็นแพทย์ตำบล ซึ่งนายอำเภอดำเนินการไม่เรียบร้อยเป็นการติชมการปฏิบัติงานของนายอำเภอ ไม่เป็นหมิ่นประมาท"⁴⁴ หรืออีกกรณีหนึ่งแม้การกระทำจะเป็นหมิ่นประมาท แต่ถ้าหากว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำความผิด พิสูจน์ได้ว่าข้อที่หาว่าหมิ่นประมาทนั้นเป็นจริง ผู้นั้นก็ไม่ต้องรับโทษ

สำหรับกรณีตามฎีกาที่ 3317/2522 นี้ แม้จะเป็นความผิดฐานหมิ่นประมาท แต่ผู้ถูกกระทำอาจไม่ต้องรับผิด โดยอาจกล่าวอ้างว่าเป็นการติชมด้วยความเป็นธรรม เป็นต้น หรือถ้าพิสูจน์ได้ว่าเรื่องดังกล่าวเป็นเรื่องจริง ผู้กระทำก็ไม่ต้องรับโทษ

⁴³ คำพิพากษาฎีกาที่ 834/2510

⁴⁴ คำพิพากษาฎีกาที่ 3317/2522

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นนี้ จะเห็นได้ว่าจากความผิด 3 ฐานในทางอาญาที่คุ้มครองสิทธิความเป็นส่วนตัว อันเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล สามารถนำมาปรับใช้ได้เพียงฐานเดียว คือ ความผิดฐานหมิ่นประมาท แต่ผู้กระทำก็อาจไม่มีความผิดหรือไม่ต้องรับโทษได้ เพราะความผิดฐานหมิ่นประมาทมีบทยกเว้นโทษไว้กว้างขวาง และเป็นความผิดอันยอมความได้ ทั้งที่การกระทำดังกล่าวถือเป็นกรก้าวล่วงต่อความเป็นส่วนตัวของสาธารณชน จึงเห็นได้ว่ากฎหมายในการคุ้มครองความเป็นส่วนตัวอันเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล ในสังคมไทยยังไม่เอื้อประโยชน์และคุ้มครองเอกชนคนหนึ่ง ๆ เท่าใดนัก

ความจำเป็นในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลกับความมั่นคงของชาติ

ความมั่นคงแห่งชาติ (National Security) นั้น อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่าเป็นสถานะเกี่ยวกับความซำรง รักษา ป้องกันชาติบ้านเมืองให้ดำรงอยู่อย่างปลอดภัย มีเอกราช และอธิปไตยปลอดภัยจากการถูกคุกคามทั้งภายในและภายนอก⁴⁵

ในประเทศไทยนั้น คำว่าความมั่นคงแห่งชาตินั้น ได้มีผู้ให้ความหมายไว้หลายท่าน แตกต่างกันคือ

ความมั่นคงของชาติ เป็นสถานะในการดำรงคงอยู่ของประเทศชาติอย่างปลอดภัยสงบสุข และพัฒนา ความปลอดภัยส่วนใหญ่เป็นเรื่องทางการเมือง และการทหาร

⁴⁵ กร นามภูะคุ, "สื่อมวลชนกับความมั่นคงของประเทศ," นิเทศสาร 5,4 (กุมภาพันธ์ 2520), หน้า 34.

ความสงบสุขส่วนใหญ่เป็นเรื่องการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ส่วนการพัฒนาส่วนใหญ่ก็เป็นเรื่องการเมือง เศรษฐกิจ การทหารและสังคม⁴⁶

ความมั่นคงของชาติ หมายถึง สภาพที่ก่อให้เกิดความรู้สึกในความเชื่อมั่นในกิจกรรมที่ปวงที่จะทำให้อาณาเขตดินแดนของประเทศอำนาจอธิปไตยทางการเมือง หรือสิทธิประโยชน์สำคัญของชาติปลอดภัยจากการคุกคามใด ๆ⁴⁷

ความมั่นคงของชาติเป็นเรื่องที่สำคัญยิ่งซึ่งประชาชนทุกคนต้องช่วยกันจรรโลงไว้ให้คงอยู่ตลอดไป ทั้งนี้เพื่อความสงบสุขภายในและเพื่อความปลอดภัยจากการถูกรุกรานหรือบ่อนทำลายจากต่างชาติ

เหตุผลและความจำเป็นทางด้านความมั่นคงปลอดภัยของชาตินี้ อาจกระทบกระเทือนเกี่ยวกับสิทธิความเป็นส่วนตัวอันเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลบ้าง ฉะนั้นเมื่อข้อมูลข่าวสารบางประเภทมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับความมั่นคงแห่งชาติ รัฐจึงจำต้องรักษาข้อมูลไว้เป็นความลับ และอาจจำต้องใช้มาตรการบางอย่างเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลนั้น ไม่ว่าข้อมูลนั้นจะเป็นข้อมูลอันเกี่ยวกับบุคคลหนึ่งบุคคลใดก็ตาม ถ้าหากข้อมูลดังกล่าวเกี่ยวข้องกับบุคคลคนหนึ่ง ๆ ก็ย่อมเป็นการกระทบต่อสิทธิความเป็นส่วนตัวของบุคคลนั้น เพราะบุคคลนั้นจะไม่มีสิทธิทราบเลยว่ารัฐได้เก็บข้อมูลเกี่ยวกับตน ทั้งนี้อาจทราบถึงชนิดและเนื้อหาของข้อมูลที่เก็บไว้เกี่ยวกับตนว่าถูกหรือผิดประการใด

⁴⁶ อภิชาติ ชีรธำรง, "ความมั่นคงของชาติ," หนังสืออนุสรณ์ประจำปีของสมาคมจิตวิทยาความมั่นคงแห่งประเทศไทย, หน้า 136.

⁴⁷ สายหยุด เกิดผล, "ความมั่นคงของชาติ," หนังสืออนุสรณ์ประจำปีของสมาคมจิตวิทยาความมั่นคงแห่งประเทศไทย, หน้า 130.

เมื่อความมั่นคงของชาติมีความสำคัญสูงสุด แต่การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล อันเป็นสิทธิความเป็นส่วนตัวก็เป็นเรื่องที่มีอาจมองข้ามได้ จึงจำเป็นต้องมีขอบเขตความพอดีระหว่างสิ่งทั้งสอง เพื่อมิให้เกิดการดำเนินการเพื่อรักษาความมั่นคงของชาติเพียงด้านเดียว จนเป็นการปิดกั้นสิทธิส่วนบุคคล

ในหลายประเทศจึงได้ตรากฎหมายขึ้นในลักษณะที่เป็นการประนีประนอมสิทธิความเป็นส่วนตัว และความมั่นคงของรัฐให้อยู่ในดุลยภาพที่เหมาะสม โดย Privacy Act ได้วางหลักยกเว้นการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารบางกรณีโดยไม่ต้องขออนุญาตจากบุคคลที่เกี่ยวข้องเสียก่อน เพื่อเหตุผลด้านความมั่นคงแห่งชาติ กล่าวคือ ในกรณี การเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสารเป็นการเผยแพร่ต่อ

- เจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมีอำนาจในการที่จะใช้ข้อมูลดังกล่าว ซึ่งการใช้ข้อมูลดังกล่าวเป็นการจำเป็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่นั้น ๆ
- สถาบันหรือองค์กร ซึ่งมีสิทธิที่จะใช้ข้อมูลได้โดยไม่ต้องขอฉันทานุมัติ ได้แก่ รัฐสภาสหรัฐ ศาล สำนักงานสถิติ สำนักงานสำรวจสำมะโนประชากร รวมทั้งบรรดาองค์กรทั้งหลายซึ่งมีหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมายและในการดำเนินการกรณีละเมิดกฎหมาย

ในประเทศอังกฤษเองก็ได้วางหลักไว้ใน Data Protection Act ส่วนที่ 4 มาตราที่ 27⁴⁸ โดยยกเว้นสิทธิในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารอันเกี่ยวกับตนของบุคคลคนหนึ่ง ๆ และยกเว้นข้อห้ามเปิดเผยข้อมูลข่าวสารบางประเภทไว้ คือ

- ข้อมูลส่วนบุคคลได้รับการยกเว้นตามมาตรา 21 - 24 เกี่ยวกับสิทธิของบุคคลผู้ถูกจัดเก็บข้อมูลอันเกี่ยวกับตนไว้ในข้อมูลข่าวสารนั้น และการจดทะเบียนทะเบียน ถ้าการยกเว้นนั้นกำหนดขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ในการป้องกันประเทศ

⁴⁸ ดู Data Protection Act, section 27.

- ข้อมูลซึ่งไม่ได้อยู่ภายใต้ข้อยกเว้นในอนุมาตรา (1) ข้างต้นอยู่ภายใต้ข้อยกเว้นจากบทบัญญัติห้ามเปิดเผยในกรณีใดๆ ซึ่งการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารนั้นเป็นไปเพื่อวัตถุประสงค์ในการป้องกันประเทศ

อย่างไรก็ตาม เพื่อป้องกันการใช้อำนาจโดยมิชอบของผู้มีอำนาจ หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ของรัฐ เช่น ยกเอาความจำเป็นที่ต้องปิดไว้เป็นความลับมาอ้าง เมื่อเจ้าหน้าที่ของตนได้กระทำผิดขึ้น หรือกรณีการติดตาม ฝ้าคุ สละครอย พฤติการณ์ของบุคคลจนเกินความเหมาะสม ฉะนั้นจึงต้องกำหนดขั้นตอนบางประการเพื่อป้องกันการใช้อำนาจโดยไม่ชอบจากข้อยกเว้นตามกฎหมาย ซึ่งตาม Data Protection Act ของประเทศอังกฤษ ผู้มีอำนาจกำหนดข้อยกเว้นสิทธิของบุคคลที่ถูกเก็บข้อมูลเพื่อวัตถุประสงค์ในด้านป้องกันและความมั่นคงแห่งชาติคือ Minister of the Crown และการใช้อำนาจกำหนดข้อยกเว้นดังกล่าวนี้จะต้องปรากฏหลักฐานอันสมบูรณ์พอที่จะกำหนดให้มีข้อยกเว้นนั้น ๆ ⁴⁹

ดังนั้น แม้จะมีความจำเป็นต้องคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล อันถือเป็นสิทธิส่วนบุคคล แต่ก็จำต้องคำนึงถึงความมั่นคงของชาติด้วย สำหรับประเทศไทยเองก็มีระเบียบ ว่าด้วยการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ พ.ศ.2517 ตรารึ้นใช้บังคับเช่นเดียวกัน อย่างไรก็ตามผู้เขียนเห็นว่ากรณีที่รัฐอ้างเอาความปลอดภัยของชาติเพื่อไปกระทำการอันมิชอบต่อความ เป็นส่วนตัวของบุคคลอื่นเกินความจำเป็น หรือความเหมาะสมแล้ว ก็ถือว่า รัฐนั้นกำลังจะริดรอนสิทธิความเป็นส่วนตัวของคนในสังคมนั้น อันเป็นการขัดต่อหลักสิทธิมนุษยชน

⁴⁹ Ibid., section 27.

สรุป

จากการศึกษาในบทนี้ พบว่าประเทศไทยได้มีการคุ้มครองข่าวสารและข้อมูลมาตั้งแต่อดีตแล้ว แต่จะเห็นได้ว่าแนวทางการคุ้มครองข่าวสารและข้อมูลนั้น จะเป็นการคุ้มครองข่าวสารและข้อมูลอันเกี่ยวกับความลับของบ้านเมือง ซึ่งจะเห็นได้จากกฎหมายในสมัยอยุธยา และยุครัตนโกสินทร์ตอนต้น

อย่างไรก็ตามเมื่อประเทศพัฒนาขึ้น ทั้งในระบอบการปกครอง การเมืองและสังคม การยอมรับในสิทธิเสรีภาพก็ได้พัฒนาขึ้นเป็นลำดับ สังคมให้การยอมรับและให้การรับรองคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนพลเมืองมากขึ้น และในรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันก็ได้ให้ความสำคัญคุ้มครองในสิทธิความเป็นส่วนตัวด้วย

ในส่วนของสิทธิความเป็นส่วนตัว ถือได้ว่าเป็นสิทธิใหม่ในสังคมไทย โดยมีรัฐธรรมนูญบัญญัติไว้อย่างชัดเจน แต่ในส่วนของกฎหมายที่จะมารองรับเพื่อบังคับหรือคุ้มครองให้เป็นไปตามสิทธิดังกล่าวนี้ ทั้งประมวลกฎหมายแพ่งและประมวลกฎหมายอาญามีได้บัญญัติไว้ในส่วนของประมวลกฎหมายแพ่งได้เทียบเคียงเอาหลักกฎหมายในลักษณะละเมิดมาปรับใช้เพื่อคุ้มครองสิทธิความเป็นส่วนตัว และสำหรับความผิดทางอาญานั้น ประมวลกฎหมายอาญาได้นำหลักในความผิดฐานเปิดเผยความลับ หมิ่นประมาท และลัทธิภัยมาปรับใช้เพื่อคุ้มครองสิทธิความเป็นส่วนตัวในส่วนที่เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล จากการศึกษาพบว่าในปัจจุบันการกระทำความผิดอาญาในการละเมิดต่อข้อมูลส่วนบุคคลในบางครั้งบางกรณี ยังไม่สามารถนำบทกฎหมายดังกล่าวมาปรับใช้ได้ ทั้งนี้เนื่องจากลักษณะการกระทำที่กระทำต่อวัตถุที่เป็นเทคโนโลยีสมัยใหม่ไม่เข้าองค์ประกอบความผิดของบทกฎหมายเหล่านี้

จึงเห็นได้ว่าเป็นปัญหาสำคัญประการหนึ่งสำหรับสังคมไทย ซึ่งเน้นการพัฒนาในเรื่องของข่าวสารและข้อมูลมากยิ่งขึ้นในอดีต นอกจากนี้สิทธิมนุษยชนก็เป็นที่ยอมรับเพิ่มขึ้นในสังคมไทย ดังนั้น การให้ความสำคัญคุ้มครองของข้อมูลส่วนบุคคลจึงเป็นเรื่องจำเป็นอย่างยิ่ง